

ZIJN JONGEREN BEREID OM OUDEREN TE HELPEN?

Een onderzoek naar het beeld van jongeren over ouderen, en de invloed daarvan op de percepties op hulp aan ouderen.

Marcia Kok, S2745585
Bachelorthesis Sociale Geografie & Planologie
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen
Begeleiders: Sanne Visser & Hans Elshof

Samenvatting

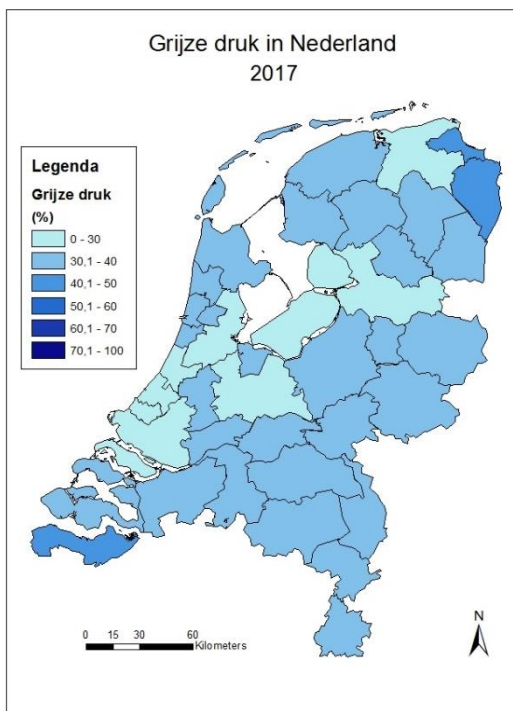
Huidige demografische veranderingen zorgen ervoor dat er in Nederland op dit moment gezocht wordt naar nieuwe vormen van collectieve zorg. Een voorbeeld hiervan is een groter beroep doen op informele hulp. Echter zal het in de toekomst steeds lastiger worden voor familie om dit te kunnen geven aan ouderen. Gezinnen worden namelijk kleiner, steeds meer volwassenen werken en kinderen wonen steeds verder weg van hun ouders. Dit onderzoek heeft daarom gekeken naar de mogelijkheden om jongeren van 18 tot 25 jaar hulp te laten bieden aan ouderen. Vanuit het perspectief van jongeren is gekeken naar de mate van hulp die jongeren bereid zijn te geven, en waarom wel of niet. Ook is onderzocht wat invloed heeft op de bereidheid van het bieden van hulp. Op basis van de literatuur en data uit in depth interviews is naar een antwoord op deze vragen gezocht. De resultaten laten zien dat voor jongeren de stap om meerdere uren per week hulp te bieden aan ouderen te groot is. Wel lijkt het jongeren leuk om jaarlijks een keer een dag een activiteit met ouderen te ondernemen. De hoeveelheid contact die jongeren hebben lijkt invloed te hebben op de bereidwilligheid om ouderen te helpen. Ook geeft de data de indruk dat de hoeveelheid contact invloed heeft op de beeldvorming wat jongeren vormen over ouderen. Echter lijken factoren als de mate van solidariteit, respect en wederkerigheid weinig invloed te hebben op de beeldvorming en bereidwilligheid om te helpen.

Inhoudsopgave	
Samenvatting	1
Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
1.1 Achtergrond	3
1.2 Probleemstelling	4
1.3 Opbouw	4
2. Theoretisch Kader	5
2.1 Veroudering en modernisatie	5
2.2 Leefijdsintegratie	5
2.3 Intergenerationele relaties	5
2.5 Conceptueel model	7
3. Methodologie	8
3.1 Methode	8
3.2 Dataverzameling	8
3.4 Data-analyse	8
3.4 Ethiek	8
3.5 Respondenten	9
4. Resultaten	10
4.1 Contact	10
4.2 Respect	10
4.3 Solidariteit	12
4.4 Wederkerigheid	12
4.5 Beeldvorming	13
4.6 Bereidwilligheid	14
5. Conclusie	17
5.1 Discussie	17
5.2 Aanbevelingen	18
5.3 Reflectie	18
Literatuurlijst	19
Bijlagen	22
Bijlage I: Interview guide	22
Bijlage II: Information sheet	24
Bijlage III: Consent form	25
Bijlage IIII: Voorbeeld transcript	26

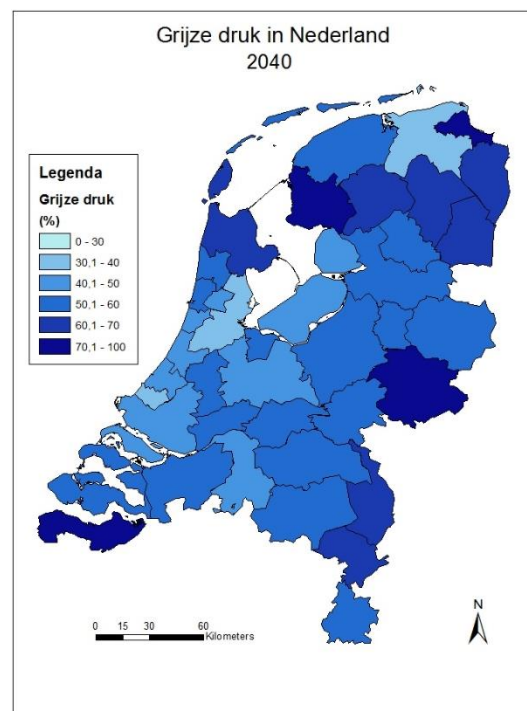
1. Inleiding

1.1 Achtergrond

In de afgelopen halve eeuw kende Nederland jaar in jaar uit bevolkingsgroei. Het is ook het land wat in vergelijking met het Europese gemiddelde erg snel is gegroeid. Toch zal dit in de komende tientallen jaren gaan veranderen (Garssen, 2011). Waar de natuurlijke groei tussen 1960 en 2010 nog 4 miljoen was, is de prognose dat in 2045 het aantal overledenen juist het aantal geborenen zal overtreffen (CBS, 2016). Door dalende geboortecijfers zal de groep jongeren steeds kleiner worden (Garssen, 2011; Vandenkendelaere, 2013). In dezelfde periode is er juist een toenemend aandeel van ouderen in de bevolking van Nederland. Dit wordt ook wel vergrijzing genoemd (UN, 2015). Ook zal de grijze druk stijgen¹ (CBS, 2011; Zie figuur 1 en 2). Dit proces is echter niet compleet nieuw, maar is de afgelopen 50 jaar al geleidelijk begonnen (Pinazo-Hernandis & Tompkin, 2010). Het is daarentegen de versnelling van dit proces, sinds 2011, waardoor het steeds opvallender wordt (CBS, 2011).

Figuur 1

Figuur 2

In 2011 vierden namelijk de eerste mensen hun vijftenzestigste verjaardag, die in de babyboom periode zijn geboren (Garssen, 2011). Deze babyboomers zijn de 2,4 miljoen mensen die in na de oorlog in 1946-1955 zijn geboren. Ook is de afgelopen jaren de levensverwachting behoorlijk gestegen. Zo worden inmiddels de meeste ouderen meer dan 80 jaar (Christensen et al., 2009). Op dit moment worden jaarlijks rond de tweehonderd duizend mensen 65 jaar (Garssen, 2012). Dit heeft gevolgen voor de vraag en het gebruik van zorg (SCP, 2009a).

De demografische veranderingen zorgen er bijvoorbeeld voor dat het aantal gebruikers van verzorging en verpleging tot 2030 elk jaar met 1,2 procent zal groeien (SCP, 2009a). Er zal dus in de toekomst een fors beroep gedaan worden op collectief gefinancierde zorg. Daarom kijkt de overheid steeds vaker naar alternatieven op collectieve zorg. Denk bijvoorbeeld aan informele vormen van zorg, zoals zorg ontvangen van kennissen, familie en vrienden. (SCP, 2009a). Maar ook dit lijkt niet voor iedereen een oplossing te zijn. Zo wonen familieleden steeds verder van elkaar weg. Maar er zijn ook steeds meer ouderen zonder kinderen en worden gezinnen kleiner (Bengston, 2001). Een steeds groter aantal

¹ Het aantal 65-plussers stijgt ten opzichte van de bevolking van 20 tot 65 jaar.

vrouwen heeft bovendien een betaalde baan (SCP, 2009a). Dit betekent dat er steeds minder familieleden de mogelijkheid hebben om zorg of hulp te bieden (Brandt et al., 2009).

Wat is dan wel een alternatief, of in ieder geval een aanvulling op het huidige zorgaanbod? Informele hulp zou een van deze aanvullingen kunnen zijn. Informele hulp kan worden omschreven als 'alle hulp aan mensen met uiteenlopende gezondheidsproblemen die niet worden gegeven in het kader van een beroep' (SCP, 2015, p.7). Door de huidige demografische veranderingen zal in dit onderzoek echter een focus op hulp aan ouderen liggen.

Hulp heeft ook nog een ander kenmerk, het wordt vaak sporadisch gegeven wanneer men de kans heeft om dit te doen (Brandt et al., 2009). In de familie is hier, zoals net genoemd, steeds minder tijd voor. Een groep in de samenleving die hier mogelijk een oplossing voor zou kunnen bieden zijn jongeren (CBS, 2012; SCP, 2009b). Jongeren, de groep van 18 tot 25 jaar, hebben ongeveer zes á zeven uur vrije tijd per dag. Ook kunnen jongeren vanaf het achttiende levensjaar hun dag steeds meer zelf invullen, doordat het verplichte aantal uren op het onderwijs daalt na de middelbare school (Cloïn et al., 2013; CBS, 2003).

Uit onderzoek blijkt dat intergenerationele hulp zorgt voor het vervangen van intergenerationeel contact in gevallen waar bijvoorbeeld een jongere geen opa en oma meer heeft. Het zorgt voor een groter welzijn van ouderen, maar ook jongeren halen vreugde uit de interactie die ontstaat (Pain, 2005). In Nederland zijn de laatste paar jaren een aantal intergenerationele initiatieven ontstaan, en deze komen veel in het nieuws. Bijvoorbeeld een verzorgingstehuis waar ouderen en jongeren bij elkaar inwonen, en de jongeren de ouderen helpen (NOS, 2017; NU, 2017). Deze vorm van hulp, waar jongeren ouderen helpen die geen familie zijn, is op dit moment nog de uitzondering. Maar als er meer van dit soort initiatieven komen in de toekomst, zijn er echter wel jongeren nodig om hieraan mee te doen

1.2 Probleemstelling

Om erachter te komen op welke manieren jongeren willen helpen, en in welke mate is de volgende hoofdvraag opgesteld: 'In hoeverre heeft het beeld van jongeren over ouderen invloed op hun percepties op hulp aan ouderen?'

Met behulp van literatuuronderzoek van de huidige theorieën, en eigen onderzoek door middel van het afnemen van interviews kan deze vraag worden beantwoord. Daarnaast ontstaan er ook een aantal verdere vragen vanuit de hoofdvraag, namelijk:

Welke rol spelen solidariteit, wederkerigheid en respect in de perceptie van jongeren op ouderen?

Welke hulp willen jongeren aan ouderen bieden?

Wat is het beeld van jongeren over ouderen?

1.3 Opbouw thesis

Eerst zal dit onderzoek beginnen met het opstellen van een theoretisch kader in hoofdstuk 2. Dit theoretisch kader is opgesteld met behulp van literatuuronderzoek. Er zal in worden gegaan op de veroudering en modernisatie theorie, op leeftijdsintegratie theorieën en op theorieën over intergenerationele relaties met de nadruk op relaties tussen jongeren en ouderen. Ook wordt er aan de hand van de theorie een conceptueel model gevormd. In hoofdstuk drie wordt de methodologie behandeld. Daarna wordt ingegaan op de resultaten van dit onderzoek. Tot slot zullen in hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen worden opgesteld, ook wordt er gereflecteerd op het onderzoek.

2.Theoretisch kader

Er zijn verschillende theorieën die aandacht besteden aan de relaties tussen generaties, maar ook aan de kloof ertussen. Er zullen hieronder een aantal theorieën worden uitgelicht om aan te duiden dat er al wel veel informatie is op het gebied van intergenerationele relaties, maar dat er op dit moment nog veel nadruk ligt op de familiebanden.

2.1 Veroudering en modernisatie

In dit onderzoek is er gefocust op de relatie tussen ouderen en jongeren die geen familie zijn. Er zijn namelijk steeds meer ouderen zonder kinderen en tegelijkertijd worden gezinnen kleiner. Bovendien wonen familieleden steeds verder weg, en hebben meer volwassenen een betaalde baan (Garssen, 2011; SCP, 2009a). Maar behalve deze demografische processen in Nederland zijn er meerdere redenen waarom er in de toekomst minder op familie en/of kennissen gerekend kan worden. De 'veroudering en modernisatie' theorie analyseert een van die redenen. Volgens deze theorie verzwakt de status en ondersteuning voor ouderen wanneer een maatschappij moderniseert (Aboderin, 2004). De theorie legt de nadruk op de zwakkere wordende rol van familieverplichtingen en daarmee gepaard gaande eroderende ondersteuning voor ouderen. Het is niet meer zo dat de jongere generatie het als gewoonte ziet om voor hun ouders of oudere familieleden te zorgen. Het komt wel nog steeds voor dat jongeren ervoor kiezen om dit te doen. Maar dan is het afhankelijk van de persoonlijke opvattingen van een jongere zoals sympathie of genegenheid (Yarger & Brauner-Otto, 2014).

2.2 Leeftijdsintegratie

Het proces van modernisatie zorgt voor minder leeftijdsintegratie tussen de oudere en jongere generatie. Leeftijdsintegratie kan omschreven worden als een structuur waarbij chronologische leeftijd niet wordt gebruikt als een voorwaarde voor het betreden, weggaan of meedoen aan een bepaalde institutie of instelling. Wanneer er wel sprake is van barrières kan er segregatie op basis van leeftijd ontstaan (Uhlenberg, 2000). Volgens leeftijdssegregatie theorieën wordt leeftijd in veel gemeenschappen gebruikt om, formeel en informeel, ervaringen en de status van individuen te structureren. Bovendien zijn er ook veel sociale instellingen in domeinen als educatie, werk en pensioen die worden gecreëerd voor specifieke leeftijdsgroepen (Hagestad & Uhlenberg, 2006). Dit zorgt voor een gelaagdheid in de kansen voor individuen op basis van leeftijd (Fuller-Iglesias et al., 2009). Het leidt ertoe dat de standaardlevensloop in drie verschillende delen wordt opgesplitst. Educatie voor jonge mensen, werken voor volwassenen en vrije tijd voor ouderen (Uhlenberg, 2000). Modernisatie zorgt ervoor dat er nog minder interactie is tussen de drie verschillende delen van de levensloop, doordat de gewoonte van het zorgen voor een ouder familie lid wordt doorbroken (Thang, 2011; Aboderin, 2001).

Segregatie kan uitgroeien tot ageism, het hebben van vooroordelen tegenover ouderen. Ouderen worden vaak gestereotypeerd als mentaal en fysiek langzaam, cognitief achteruitgaand, stijf en chagrijnig. (Butler, 1969; Chonody, 2016). Negatieve stereotypes homogeniseren de oudere generatie en legitimeren discriminatie (Chonody, 2016).

Positieve stereotypering bestaat ook. Vriendelijk, schattig of wijs zijn hier voorbeelden van. Positieve stereotypes lijken empathisch te zijn maar werken eigenlijk mee aan de inperking van de autonomie van ouderen en is nadelig voor de oudere generatie (Chonody, 2016; Hummert et al., 1994).

2.3 Intergenerationele relaties

Een manier om deze discriminatie tegen te gaan en een betere basis te creëren voor intergenerationele hulp is integratie tussen verschillende generaties. Een centraal aspect hiervan is interactie tussen mensen van verschillende leeftijden (Uhlenberg, 2000; Allport, 1956, in Pettigrew et al., 2011). Uhlenberg (2000) stelt dat deze interacties verschillen op basis van coöperatie, intimiteit, duur,

complexiteit en gelijkheid. Allport geeft aan (1956, in Pettigrew et al., 2011) dat er alleen verminderde vooroordelen ontstaan als de interactie de volgende vier factoren aanwezig zijn: gelijke status van de groepen, gemeenschappelijke doelen, inter-groep samenwerking en de steun van de wet, autoriteiten of van gewoontes. De vraag is echter ook of in een samenleving waarin de familieverplichtingen een zwakkere rol hebben in het ondersteunen van ouderen er nog wel behoefte aan intergenerationale relaties is (Brubaker & Brubaker, 1999).

Op het vlak van sociale interactie zijn vriendschappelijke relaties tussen ouderen en jongeren zeldzaam. Toch wordt het contact wat er is vaak als positief beschreven (Vermeij, 2010). Een manier om intergenerationale relaties tussen jongeren en ouderen die elkaar niet kennen te beschrijven is door ze karakteriseren door middel van drie kenmerken: solidariteit, respect en wederkerigheid (Brubaker & Brubaker, 1999).

2.3.1 Solidariteit

Solidariteit kan worden gedefinieerd als de wederzijdse ondersteuning tussen generaties, maar ook als het bewustzijn en het gevoel dat er ook ondersteuning tussen generaties moet zijn (Thijssen, 2016). Ook kan er vanuit de jongeren een stigma tegenover ouderen ontstaan. Dit kan leiden tot minder intergeneracioneel contact (Zaidi et al, 2012). Uit eerder onderzoek is gebleken dat een groot deel van de jongeren niet vinden dat ouderen de samenleving tot last zijn. Echter is een groot percentage jongeren het niet eens met ouderen over wat het beste is voor de samenleving (Kitlinska, 2014; Thijssen, 2016).

2.3.2 Respect

Respect voor ouderen is vaak iets wat vaak pas later, tijdens belangrijke levensgebeurtenissen, in het leven duidelijk wordt. Dit uit zich in het vragen om advies van ouderen, maar ook in het vaker bezoeken van ouderen (Brubaker & Brubaker, 1999). Een recenter onderzoek naar respect met betrekking tot jongeren gaat dieper in op de manieren waarop op jongere leeftijd al wel respect wordt getoond richting ouderen (Sung et al., 2010). Twee belangrijke manieren komen uit dit interview naar voren:

- 1) Lichamelijk door middel van zorg, dienstverlening en raadpleging.
- 2) Symbolisch door bijvoorbeeld toegevend gedrag, aanpassen van de taal, manier van begroeting en de manier waarop iemand zich presenteert.

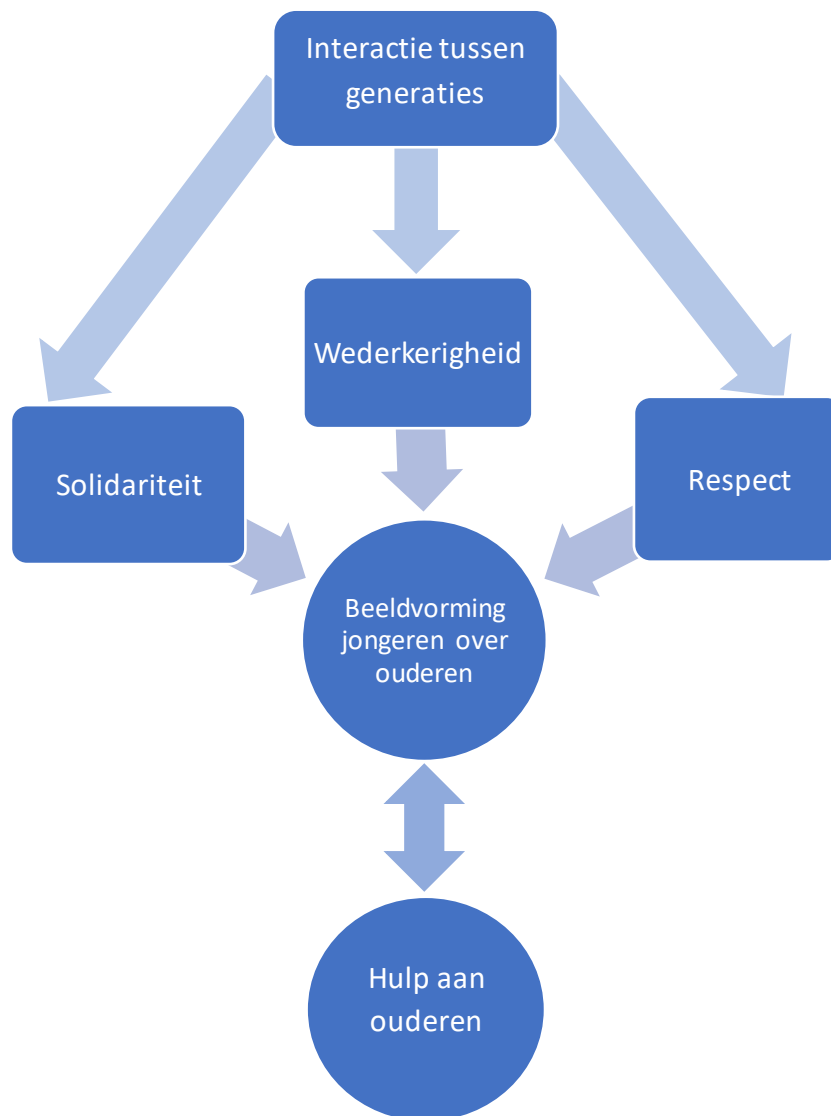
2.3.3 Wederkerigheid

Het helpen van ouderen zal vaak niet gebeuren zonder een wederkerige beloning. De keuze om een ouder persoon te helpen kan ervoor zorgen dat de gever zich goed gaat voelen, een gevoel van zingeving en betekenis krijgt of zorgen voor een toename van het zelfvertrouwen doordat iemand anders welzijn is verbeterd (Brubaker & Brubaker, 1999).

Na een intergeneracionele interactie hebben de ouderen en jongeren een positiever beeld van elkaar, en denken ze minder in stereotypes (Knight et al., 2014). Dat er nog veel in stereotypen worden gedacht in Nederland blijkt uit meerdere onderzoeken (Vermeij, 2010; Beer, 2012; Pauw & Maas, 2015). Een ander onderzoek vond daarentegen dat er geen verschil zit in de zelf waargenomen wederkerigheid van een jongere tussen een activiteit met iemand van dezelfde leeftijd of een activiteit met iemand van een hogere leeftijd (Corder et al., 2004).

2.5 Conceptueel model

In dit conceptueel model is het theoretisch kader op een visuele manier uitgewerkt (figuur 3). De beeldvorming van jongeren over ouderen heeft te maken met de mate van solidariteit, wederkerigheid en respect die een individu heeft. Volgens de huidige theorieën heeft een hoge mate van solidariteit, respect en wederkerigheid een positieve invloed op het beeld wat jongeren over ouderen hebben. Deze drie begrippen worden zelf echter beïnvloed door de hoeveelheid interactie die een jongere heeft met de groep ouderen. Meer interactie zorgt op zijn beurt voor meer solidariteit, wederkerigheid en respect. Deze drie begrippen zijn dan ook niet onveranderlijk, maar kunnen gedurende de levensloop meer of minder worden. Uiteindelijk heeft het beeld wat jongeren hebben over ouderen invloed op de hoeveelheid hulp die ze willen bieden aan ouderen. Maar deze invloed heeft een wisselwerking, wanneer een jongere hulp geeft aan ouderen dan ontstaat er meer interactie, wat volgens de theorie weer zorgt voor een positiever beeld. (Uhlenberg, 2000; Allport, 1956, in Pettigrew et al., 2011)

Figuur 3

3. Methodologie

3.1 Methode

Bij de keuze voor de manier van dataverzameling is er rekening gehouden met een aantal dingen. Voor het antwoorden van de onderzoeksvraag is er op zoek gegaan naar open antwoorden van participanten in hun eigen woorden (Qu & Dumay, 2011). Om de onderzoeksvraag te beantwoorden was een dieper inzicht nodig naar wat de participanten denken, en mee hebben gemaakt (Longhurst, 2010). Er wordt namelijk in dit onderzoek veel gebruik gemaakt van subjectieve begrippen, die moeilijk te vertalen zijn naar kwantitatieve data (Longhurst, 2010). Uiteindelijk is daarom gekozen voor semigestructureerde interviews. Het semigestructureerd interview bevat voorbereide vragen gebaseerd op eerder gevonden thema's. Ook zijn er doorvraagvragen ontworpen om uitgebreidere antwoorden te verkrijgen. Het gesprek is hierdoor gericht op de problemen en onderwerpen van de onderzoeksvraag (Qu & Dumay, 2011). In de interview guide is ook gebruik gemaakt van afbeeldingen bij vragen. Hierdoor worden nieuwe gedachtes, maar ook herinneringen naar boven gehaald. Het zorgt bovendien voor het verkrijgen van inzichten die niet mogelijk zijn door middel van alleen verbale vragen (Padgett et al., 2013). Ook is gebruik gemaakt van voorbeelden, waardoor participanten meer betrokken raken bij het interview (Krueger, 2002).

3.2 Dataverzameling

Om participanten te vinden is gebruik gemaakt van snowball sampling. Hierbij zijn een aantal personen uit het eigen netwerk gecontacteerd of ze participanten kennen die binnen de doelgroep vallen (Cohen & Arieli, 2011). De keuze voor de setting van de interviews lag bij de participanten. Een aantal wilden graag het interview thuis afnemen, en een aantal wilden graag een neutrale plek. Hierbij is gekozen voor een projectkamer in de Rijksuniversiteit Groningen. De interviews varieerden van lengte, maar duurden gemiddeld 40 minuten.

3.3 Data-analyse

Het organiseren van de data voor dit onderzoek is gedaan door middel van coderen. Coderen helpt om thema's en categorieën te herkennen in de interviews (Cope, 2010). Deze thema's zijn in dit onderzoek ontwikkeld uit theorie en eerdere onderzoeken. Deze thema's zijn uitgewerkt in het theoretisch model en conceptueel model. Ook is de interview guide (zie bijlage I) door middel van deze thema's opgezet. Deze methode heet deductief coderen (Zhang & Wildemuth, 2005). Om te kunnen coderen zijn de interviews eerst volledig getranscribeerd door middel van Word. De transcripten zijn vervolgens in Atlas gecodeerd en geanalyseerd.

3.4 Ethiek

Voorafgaand aan de interviews hebben de participanten een information sheet gekregen (Zie bijlage II). Hierin stond kort het onderzoeksonderwerp omschreven en er staat ook in wat de rechten zijn van de respondent. Ook had er een informed consent form voor de participanten om te ondertekenen (Zie bijlage III). Door dit te ondertekenen lieten de participanten weten dat ze toestemming hadden gegeven voor de audio opname, en voldoende waren geïnformeerd. Op het consent form heeft de participant ook aan kunnen geven geïnteresseerd te zijn in de onderzoeksresultaten. Ook werd tijdens het interview de participant nogmaals eraan herinnerd dat er voorzichtig met de data zal worden omgegaan en dat het interview anoniem is. Ook is herhaald dat de respondent ten alle tijden is toegestaan om met het interview te stoppen, een pauze te nemen of vragen niet te beantwoorden.

3.5 Respondenten

Om de anonimiteit van de participanten te bewaren zal ik in de uitwerking van de interviews niet de echte namen gebruiken. Hier een overzicht van de respondenten, met hun pseudoniemen.

Naam	Leeftijd	Geslacht	Werkzaamheid	Etnische achtergrond
Roos	21	Vrouw	Studeert aan Hanzehogeschool	Nigeria en Nederland
Merel	24	Vrouw	Receptie Martiniziekenhuis	Nederland
Tim	21	Man	Studeert aan Hanzehogeschool	Nederland
Sarah	21	Vrouw	Studeert aan Rijksuniversiteit Groningen	Maleisië
Marjan	22	Vrouw	Studeert aan Rijksuniversiteit Groningen	Nederland
Loes	18	Vrouw	Studeert aan Rijksuniversiteit Groningen	Nederland

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de uitkomsten van de interviews worden besproken, en worden vergeleken met het opgestelde theoretische kader en conceptueel model.

4.1 Contact

Om het interview in te leiden is eerst aan de participanten gevraagd hoe hun dagelijks leven eruitziet en met wie zij veel contact hebben op een normale dag. Vier respondenten hebben vooral contact met leeftijdsgenoten. Dit contact hebben de participanten vooral op hun opleiding of via WhatsApp.

Toch wordt familie ook nog genoemd. Sarah heeft bijvoorbeeld vooral contact met:

“Medestudenten, vrienden die ik van de bovenbouw ken die ik af en toe nog zien en mijn ouders, mijn zusje enzo.”

Merel, die niet studeert, heeft door haar werk een andere beleving in het dagelijks leven:

“Er is een iemand die is jonger dan ik ben op het werk maar mijn meeste collega’s zijn 50+ gemiddeld en de meeste werknemers en bezoekers ook. Dus dat zit wel flink boven mijn eigen leeftijd.”

Deze antwoorden lijken aan te sluiten bij het ideeën van Fuller-Iglesias et al. (2009) en Uhlenberg (2000). De jongvolwassen nemen deel aan een studie, of werken en gaan ook vooral met personen om die ze in dat domein ontmoeten. Deze gelaagdheid in de samenleving op basis van leeftijd, komt terug bij de participanten. Dit betekent dat er bij de participanten weinig contact is in het dagelijks leven met ouderen.

4.1.1 Soorten contact

Op vraag hoe het contact is wat de respondenten wel met ouderen hebben is wordt wisselend gereageerd. Het contact met familie wordt door alle respondenten die contact hebben met oudere familieleden als diepgaand ervaren, dit is ook het contact wat door de meeste respondenten als eerst wordt benoemd. Tim vertelt bijvoorbeeld:

“Ja met familiebanden, als ik met familiebanden met ouderen in contact kom is het hartstikke leuk, kan ik ook goede gesprekken mee voeren met diegene.”

Loes en Merel hebben allebei geen ouderen meer in de familie, dus hebben op grond van familiebanden geen contact met ouderen. Het contact met ouderen buiten de familie wordt daarentegen als oppervlakkig ervaren door bijvoorbeeld Merel die op haar werk wel veel met ouderen omgaat:

“het enige contact (...) is soms maar 5 minuten per persoon. (...) Ook oppervlakkig eigenlijk.”

4.2 Respect

In de gesprekken die jongeren met ouderen hebben komt gedeeltelijk de mate van respect die ze hebben voor ouderen naar voren. Zo veranderen meerdere respondenten tijdens gesprekken die ze hebben met ouderen hun gedrag. Roos merkt dat ook:

“Dus dan ja überhaupt wel duidelijker en inderdaad wat slomer praten helpt. Ja en ook wel eigenlijk wel andere woordgebruik. Want ja normaal zoals ik met vrienden praat ofzo gebruik je toch wel een beetje jongeren, ja een soort van straattaalje.”

Sarah omschrijft iets soortgelijks:

“Met ouderen ben je toch wat, ja hoe moet ik dat zeggen, toch iets wat netter. Ook al zijn het je eigen opa en oma, je zegt toch nog u, je gedraagt je toch wat netter dan dat je dat zou doen tegen je eigen vrienden.”

Voor veel van de respondenten is deze aanpassing van het gedrag niet iets waar ze over nadenken, het gaat automatisch. Redenen voor die aanpassing vinden de participanten dan ook moeilijk te benoemen. Slechts een participant noemt uiteindelijk een reden, namelijk opvoeding. Deze omschrijvingen vallen goed neer te leggen naast Uhlenberg (2000), die schrijft dat interacties verschillen op basis van onder andere intimiteit, duur en complexiteit. De intimiteit, duur en complexiteit van de interacties met ouderen wordt door de respondenten als laag ervaren, met uitzonderingen voor familiebanden.

De gedragsveranderingen die tijdens gesprekken tussen generaties voorkomt is een vorm waarop jongeren respect tonen tegenover ouderen volgens Sung et al. (2010). Maar er zijn meerdere manieren waarop dit zich kan uiten.

4.2.1 Symbolisch respect

Door twee participanten wordt ook vaak toegevend gedrag omschreven. Roos geeft daar ook een reden voor:

“Ja ik heb ook gewoon geleerd: jij bent jonger dus jij moet je aanpassen. Het is niet de oudere, die leeft al langer dus die hoeft niet, ja die heeft het al gehad dus pas jij je aan.”

Merel ziet het echter wel iets anders:

“Ik denk dat het gewoon allemaal in me zit, maar dat je je gewoon aanpast. Ik bedoel ik ga ook geen hele moeilijke woorden gebruiken als er een kind van 12 aan mijn balie staat. Dat heeft geen zin. Dus ik denk dat het gewoon meer is ja het aanpassen aan de persoon met wie je op dat moment contact hebt.”

De overige participanten vinden van zichzelf niet dat ze, behalve hun taalgebruik, verder hun gedrag aanpassen. Ook bijvoorbeeld de manier waarop ze zich kleden verandert niet wanneer ze contact hebben met ouderen.

4.2.2 Lichamelijk respect

Dit ligt wel anders voor lichamelijke manieren van respect. Behalve Merel, die voor haar werk af en toe ouderen helpt, geeft alleen Tim aan dat hij een ouder persoon af en toe intensief meehelpt. Hij helpt dan mee in de tuin of in het huishouden. De andere participanten geven aan dat ze op dit moment geen ouderen helpen, en ook geen activiteiten met ze ondernemen die verder gaan dan een goed gesprek of even helpen in de supermarkt.

Respect lijkt dus al wel aanwezig ondanks de leeftijd van de participanten, maar vooral op een symbolische manier. Maar deze symbolische manier van respect vertaalt zich niet in het daadwerkelijk helpen van ouderen. Dit lijkt niet overeen te komen met de mate van solidariteit die de participanten wel laten zien. Daarentegen past het wel bij de conclusies van Brubaker & Brubaker (1999) die stellen dat vooral de lichamelijke manieren van respect lijken bij deze respondenten moeten ontwikkelen.

4.3 Solidariteit

Wederzijdse ondersteuning tussen generaties is iets waar door de participanten verschillend tegen aan wordt gekeken. Bijna alle participanten voelen wel een soort solidariteit met ouderen. Sarah omschrijft dit gevoel goed:

“We wonen hier allemaal op een wereld en we moeten allemaal voor elkaar gaan zorgen of dat nou ouderen zijn, volwassenen, kinderen.”

De participanten die een gevoel van solidariteit hebben, geven ook aan dat dit niet alleen geldt voor de oudere generatie maar voor iedereen. Dit komt overeen met eerder onderzoek van Corder et al. (2004), waar werd gevonden dat leeftijd geen invloed heeft op het gevoel van wederkerigheid.

Het is alleen Sarah die aangeeft dat zij hierin een verschil ziet tussen familie en geen familie. Ze omschrijft dat ze meer voor haar eigen familie terug zou doen, dan voor ouderen buiten haar familie. Tim bekijkt het ook nog op een andere manier:

“(…) de meeste die werken niet meer en krijgen pensioen en wij als wij werken dan moeten wij natuurlijk ook een deel afleggen voor hun pensioen. Dus ja dat vind ik een beetje jammer. Maar opzich snap ik het ook wel omdat anders hebben zij gewoon te weinig geld om te leven.”

Aan de ene kant vindt hij het vervelend dat hij een deel van zijn geld moet afleggen, ter ondersteuning van ouderen. Maar toch vindt hij het tegelijkertijd ook begrijpelijk.

Het is alleen Loes die aangeeft dat zij geen gevoel van solidariteit heeft met de oudere generatie. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ze al vanaf jonge leeftijd een groot deel van haar oudere familie is overleden, ook heeft ze geen diepgaand contact met ouderen in haar dagelijkse leven.

4.4 Wederkerigheid

Het ondersteunen van een oudere generatie is dus iets waar de participanten wel voor zijn. Het ondersteunen van iemand kost echter tijd.

4.4.1 Intensieve hulp

Op dit moment is alleen Tim meerdere uren per maand actief in het helpen van iemand van de oudere generatie, buiten het werk om. Toch verwacht hij geen beloning:

“Nee, vrijwillig. Allemaal vrijwillig. Ja ik kom, ik werk ook vaak in de tuin of ik help hem in het huishouden en meestal vrijwillig. Soms krijg ik er wel een zakcentje voor.”

Het zakcentje wat Tim noemt is dus geen voorwaarde voor het helpen, maar iets wat er extra bijkomt. De overige participanten vinden wel dat als zij een oudere zouden helpen er iets van een tegemoetkoming moet zijn. Tenzij het slechts een uur of twee uur in de week is. Hierin maakt een groot deel van de respondenten geen onderscheid tussen familie of non-familie.

Een uitzonderingen hierop zijn Sarah en Roos. Roos legt dit ook uit:

“Want als ik kijk naar andere landen überhaupt, ik ben bijvoorbeeld half-Nigeriaans en in Nigeria is het heel normaal dat je bijvoorbeeld je oma of je moeder of vader gewoon verzorgt totdat ze eigenlijk niet meer kunnen echt gewoon dood zijn eigenlijk. En ja een verzorgingstehuis is zo raar eigenlijk en met de hele familie zorg je voor je moeder dus zorg je ervoor dat ze een goed huis heeft of bij je inwoont of wat dan ook.”

Ook zegt Roos dat ze dit wel expliciet alleen bij familie zou doen. En dat het bij ouderen die geen familie zijn wel anders voor haar zou zijn. Dit sluit aan bij eerdere onderzoek naar etnische verschillen en culturele context in intergenerationeel contact. Mensen met een andere etnische achtergrond dan

Nederlands voelen een groter verantwoordelijkheidsgevoel en hechten meer waarde aan intergenerationele solidariteit op het niveau van de familie (Merz et al., 2009; Komter & Schans, 2010; Szyldik, 2008).

4.4.2 Korte hulp

Toch geven een groot deel van de participanten aan dat ze wel af en toe een oudere helpen in het dagelijks leven. Voorbeelden die participanten noemen zijn iets van de bovenste plank pakken bij een supermarkt of een oudere helpen die de weg vraagt. Maar dat is voor alle participanten vanzelfsprekend om te doen, en niet iets waar ze een beloning voor hoeven te hebben.

Het lijkt dus zo te zijn dat, afhankelijk van de duur, de participanten het niet erg vinden als ze geen beloning krijgen voor het helpen van ouderen. Dit sluit niet helemaal aan bij wat Brubaker & Brubaker (1999) stellen, namelijk dat jongeren wel een beloning willen voor hulp die ze bieden. Het kan zijn dat het komt omdat de participanten hulp vooral zien als iets wat sporadisch gebeurt, geen verplichting is en niet lang duurt.

4.5 Beeldvorming

Het beeld wat de participanten van ouderen hebben zijn erg verschillend van elkaar. Loes bijvoorbeeld:

“Ik denk dat ik wel ook het beeld heb dat ze vaak alleen zijn. (...) en afgezonderd denk ik van een groot deel van de samenleving. (...) Dat die vaak gewoon alleen thuis zitten.”

Sarah haar beeld is iets minder duidelijk:

“Elke oudere is weer anders. Er zijn ouders die zijn wat actiever, die je dus ook elke dag wel in de Albert Heijn ziet staan, zulke ouderen. Maar er zijn ook gewoon ouderen die weinig buiten komen en minder actief zijn in de samenleving.”

Er is in eerst instantie geen enkele participant met een compleet positief beeld van ouderen. Ook wordt eenzaamheid ontzettend veel genoemd als kenmerk voor de oudere generatie. Dit beeld van eenzaamheid komt voor een groot deel van de participanten niet door interactie met familie, want vaak zien ze dat hun eigen opa's en oma's nog wel een sociaal netwerk hebben. Voor twee participanten komt dit beeld doordat ze zelf via school of universiteit een project hebben moeten doen over ouderen, en daarbij kwamen ze in aanraking met cijfers over eenzaamheid bij ouderen. Voor de andere participanten zijn het vaak kranten, tv en social media die ervoor zorgen dat ze eenzaamheid met ouderen associëren.

4.5.1 Jongere ouderen en oudere ouderen

Tijdens het praten over ouderen wordt door een aantal participanten een duidelijk verschil gemaakt tussen ouderen van rond de 65, en bijvoorbeeld ouderen van 80. Roos omschrijft dit op deze manier:

“Echt de oudere ouderen 70 en 80, over het algemeen zie je die niet heel veel. Vooral in de stad zie je die niet heel veel. (...) ze komen niet veel vaak naar buiten voor mijn idee”

Dit lijkt te passen bij de gelaagdheid van de samenleving op basis van leeftijd. Zo zou kunnen dat de leeftijd 65 tot 70 nog wordt geassocieerd met het domein werk. Terwijl men vaak vanaf ongeveer 70 in het domein pensioen verkeerd (Fuller-Iglesias et al., 2009). Dit betekent dat het beeld wat de participanten van ouderen hebben van ouderen tussen de 65 en 70 verschilt van het beeld over mensen van 70+.

4.5.2 Positieve stereotypering

Een aantal participanten gebruikten positieve stereotypering wanneer ze het over ouderen hadden. Tim gebruikt ze ongeveer allemaal in het antwoord op de vraag of hij eerder mensen helpt die ouder zijn, hij is er zich er echter ook gedeeltelijk van bewust.

“Nou over het algemeen ben ik vrij behulpzaam dus dat zou opzich niet uitmaken. Maar je hebt natuurlijk wel zo’n beeld van een oud liefvrouwtje, een onschuldig vrouwtje wat dan hulpeloos is zonder jou dus zou ik misschien wel eerder ja zeggen.”

Vier participanten benoemen ook vaak kennis als kenmerk van ouderen. Deze stereotyperingen lijken erg op de uitkomsten van Chonody (2016).

4.5.3 Negatieve stereotypering

Wat nog veel vaker voorkwam dan positieve stereotypering van ouderen onder de participanten, is de negatieve versie ervan. Bijvoorbeeld wat Roos hier omschrijft.

“Je merkt ook vaak dat de mensen dan wat minder goed kunnen lopen. (...) Ik heb ook wel vaak genoeg als ik naar huis ga dan moet ik ook soms een taxibusje nemen. Dan heb ik ook wel gesprekken met die mensen. Eigenlijk zijn er best wel veel mensen, oudere mensen aan het vervoeren van hot naar her omdat ze dat ja minder makkelijk zelf kunnen.”

Meerder participanten geven ook aan dat ze bij ouderen harder praten, in verband met het slechter worden van het gehoor. Ook Loes doet een uitspraak die getypeerd zou kunnen worden negatieve stereotypering wanneer ze vertelt over wat voor mensen haar aanspreken wanneer ze achter de kassa werkt.

“De meeste mensen die zijn een beetje dement ofzo die gaan dan gewoon praten over dat ze ziek zijn of zoiets.”

Opvallend is dat Merel en Loes de meeste negatieve stereotypes lijken te hebben over ouderen. Termen als afhankelijk, eenzaamheid en ziek kwamen veel naar voren. Uit eerder onderzoek is gebleken dat jongeren die minder contact hebben met ouderen ook meer negatieve stereotypes tegenover ouderen hebben (Bai, 2014). Dit zou een verklaring kunnen zijn hiervoor, omdat Merel en Loes allebei aangeven eigenlijk geen diepgaand contact te hebben met ouderen in hun dagelijkse leven.

4.6 Bereidwilligheid bieden van hulp

Om over dit onderwerp meer te weten te komen hebben de participanten een aantal voorbeelden van initiatieven waar jongeren ouderen helpen voorgelegd gekregen.

4.6.1 Een aantal keer per jaar

Een eerste voorbeeld was een activiteit waarbij jongeren een aantal keren per jaar ouderen in het zonnetje zetten. Dit wordt in Groningen geregeld via studentenverenigingen. Dit is een vrijwillige activiteit, en er worden dingen gedaan als een stadswandeling of een potje bingo. Alle geïnterviewden vonden dit een leuke activiteit, en zouden er ook aan mee willen doen. Merel geeft dit als reden:

“Ja dat vind ik een leuk initiatief en ook omdat het vanuit een vereniging is van, dit keer doe ik wel mee, dit keer niet. Dus dan is het ook vrijblijvend voor die ene keer. Ik denk dat aan de activiteiten die jij noemde, stadswandeling en bingo dat je daar zelf ook veel plezier aan kan beleven. Dus dan is het eigenlijk een win-win situatie. Dus ja dat vind ik goede initiatieven.”

Toch is er geen enkele participant die op dit moment aan deze, of soortgelijke activiteiten mee doet. Redenen hiervoor waren dat ze dit concept niet kenden, of dat ze niet bij een studentenvereniging

zaten. Ook lag voor meerdere geïnterviewden de drempel om aan dit soort activiteiten mee te doen lager wanneer al een deel van hun vriendengroep ook mee deed.

4.6.2 Met korting wonen

Het tweede voorbeeld waar de participanten op reageerden was een serviceflat waarin jongeren en ouderen samenwonen. Voor korting op de huur moeten bewoners 10 uur per maand hulp bieden aan ouderen door bijvoorbeeld te koken of activiteiten te organiseren. Op dit voorbeeld waren de reacties niet zo unaniem als bij het vorige voorbeeld. De geïnterviewden vinden het een goed initiatief, maar er zijn slechts twee respondenten die dit voor zichzelf wel zien zitten. Tim zou het wonen met ouderen op deze manier wel willen:

“Nou dat vind ik eigenlijk wel vrij chill. Want dan is het ook lekker rustig daar in de flat. (...) En sowieso ouderen helpen voor 10 uur in de maand dat stelt niks voor, dat kan altijd wel. (...) En om korting op de huurprijs is mooi meegenomen.”

Een reden waarom het overige deel van de participanten het wel een goed initiatief vindt, maar er niet zelf aan mee wilt doen wordt omschreven door Marjan:

“Nee, aan de ene kant lijkt het me wel goed omdat je dan wat bijdraagt aan de maatschappij maar aan de andere kant weet ik niet of dat de leukste omgeving is om in te wonen. Ik vind het ook wel leuk om gewoon met mensen van je eigen leeftijd of een levensklasse zeg maar hoger te wonen.”

Ander genoemde redenen zijn het niet willen verhuizen op dit moment, en zichzelf niet geschikt vinden. Dat participanten zichzelf niet geschikt vinden komt door verschillende dingen. Een deel van de participanten lijkt het gewoon niet leuk om met ouderen te wonen. Ook zien veel participanten dit als een goede kans voor andere leeftijdsgenoten, die bijvoorbeeld een studie in de richting van zorg doen, om ervaring op te doen. Maar omdat ze zelf op dit moment weinig te maken hebben met ouderenzorg in het domein educatie of werk zien ze dit voor zichzelf niet als een nuttige tijdsbesteding. Persoonlijkheid komt ook naar voren als het gaat om geschikt zijn, zo vinden een aantal participanten dat er veel geduld en tolerantie nodig is om samen met ouderen te wonen en ze te helpen.

4.6.3 Gratis wonen

Het laatste voorbeeld voor de geïnterviewden was een initiatief waarbij ongeveer zes studenten in een verzorgingstehuis wonen, en dertig uur hulp bieden aan ouderen. In ruil daarvoor wonen ze echter geheel gratis. Het is vergelijkbaar met het vorige voorbeeld. Ook in dit geval zijn alleen Tim en Marjan geïnteresseerd, en zouden hieraan mee willen doen. Marjan heeft hier vooral sociale redenen voor:

“Nou ja ik woon nu op mezelf en ik heb wel burens maar ik zie ze nooit. En dat vind ik eigenlijk wel jammer want vorig jaar woonde ik naast een goede vriendin, en zag ik haar elke dag. Dat is toch een wat andere relatie dan waar ik nu woon. En ja contact met burens dat vind ik leuk.”

Ook Tim vindt het sociale aspect leuk, maar legt ook nadruk op het gratis wonen als groot voordeel. Net als bij het vorige voorbeeld vinden een aantal participanten zichzelf niet geschikt voor het wonen met ouderen. Maar ook 30 uur wordt door bijvoorbeeld Roos als erg veel gezien:

“Ja ook weer voor mij is het ook totaal net aantrekkelijk, niet alleen omdat ik dan dingen moet doen voor ouderen die niks te maken hebben met mijn studie. Mijn studie is veel te druk, ik heb geen dertig uur in de week.”

4.6.4 Obstakels

Dagelijks contact met ouderen hebben veel participanten niet. Terwijl dit bij twee van de drie

voorgelegde voorbeelden wel het geval zou zijn. Dit zou voor een aantal geïnterviewden ook niet zonder slag of stoot gaan. Merel ziet bijvoorbeeld de volgende obstakels:

“Ik zou persoonlijk wel een groot verantwoordelijkheidsgevoel voelen als ik met ouderen iets moet ondernemen. En dan wil ik ook graag weten wat ik moet doen als ze vallen of als ze een hartstilstand krijgen of wat dan ook. Dus wel een beetje die medische kennis om jezelf wat zekerder te maken als je met zo iemand op pad gaat. Als ik dat nu zou doen en er gebeurt iets dan zou ik erbij staan en denken van wat moet ik doen help. Dus ik denk dat dat wel een obstakel zou kunnen vormen”

Merel zou dus wel eerst een soort cursus willen volgen om zich zeker te voelen voordat ze met ouderen op pad wil. Ook denkt ze dat ze soms te ongeduldig is om intensief ouderen te helpen. Tim denkt juist dat de persoonlijkheid van ouderen soms in de weg kan zitten.

“Ik heb ook in een verzorgingstehuis gewerkt en een aantal obstakels die ik tegenkwam was vooral ouderen die heel eigenwijs zijn.”

Evenzo denkt Marjan dat de ouderen in dit soort situaties wel tolerant moeten zijn ten opzichte van de jongeren. Toch denkt bijvoorbeeld Sarah er anders over.

“Er kunnen altijd een soort problemen zijn in het begrijpen van elkaar. Vooral omdat het twee verschillende generaties zijn met andere opvoeding en daar zou wel botsing in kunnen zijn. Maar ik denk niet dat dat zo erg is als studenten onder elkaar.”

Maar ook de persoonlijkheid van ouderen wordt voor sommige respondenten als een obstakel gezien. Ouderen kunnen volgens de participanten eigenwijs, en soms intolerant zijn. Ook de verschillen in leefstijl is een obstakel voor een aantal participanten. Zo zouden sommige het uitnodigen van vrienden vermijden, of zich minder comfortabel voelen met het maken van lawaai of laat naar bed gaan.

5. Conclusie

Dit onderzoek heeft geprobeerd een antwoord te krijgen op de vraag in hoeverre het beeld van jongeren over ouderen invloed heeft op hun percepties op hulp aan ouderen. Ten eerste is gebleken dat de participanten buiten de familie om bijna geen diepgaand contact hebben met ouderen. Dit komt overeen met de theorie over leeftijdssegregatie waarbij de samenleving is ingedeeld op basis van leeftijd. Hierdoor is de standaardlevensloop in drie delen opgesplitst op basis van leeftijd. Tussen deze delen is het moeilijk om met elkaar in contact te komen (Fuller-Iglesias et al., 2009; Uhlenberg, 2000).

Ondanks het geringe contact stellen de meeste participanten zich wel solidair op naar ouderen. Ook tonen ze, op een vooral symbolische manier, respect tegenover ouderen. De mate van wederkerigheid die de geïnterviewden verwachten is bovendien niet erg hoog. Of ze nou ouderen op dit moment al helpen, of erover nadenken het is iets wat voor de participanten vrijwillig gebeurt. Wanneer er een bepaalde tijdsgrens wordt overschreden verwachten ze echter wel een soort beloning.

Het beeld wat zich vervolgens over ouderen vormt, verschilt tussen de participanten. Het lijkt zo te zijn dat de participanten die nog relatief veel oudere familie hebben, en deze ook nog regelmatig spreken, een minder simplistisch beeld hebben van ouderen. Ze bekijken deze groep van twee kanten, een actieve groep ouderen en een passieve groep ouderen. De participanten die weinig, of soms zelfs geen oudere familie hebben associëren de groep ouderen toch vooral met eenzaamheid en hulpbehoevendheid. Een reden hiervoor kan zijn dat meer interactie leidt tot een positiever beeld over ouderen en minder negatieve stereotypering, een relatie gevonden in meerder onderzoeken (Knight et al., 2014; Bai, 2013).

De uiteindelijke bereidwilligheid van de participanten om hulp te bieden aan ouderen verschilt per persoon. Er was nog wel overeenstemming tussen de participanten als het gaat om een activiteit met ouderen die slechts een dag duurt, zonder verdere verplichtingen. Hier wilden alle participanten wel aan meedoen. Maar wanneer er werd gesproken over een intensievere vorm van hulp bieden, waarbij jongeren naast ouderen wonen en een aantal uur per maand hulp bieden in ruil voor korting op de huurprijs, werden de meningen verdeeld. Slechts twee participanten vonden dit een initiatief waar ze wel aan mee wilden werken. Een van de participanten hielp af en toe al een oudere mee, en de andere participant zag haar oudere familie nog regelmatig. Toch is er ook een uitzondering, er is nog een andere participant die veel contact heeft met haar oudere familie maar die geen hulp wil bieden op deze manier.

Uit dit onderzoek blijkt dat de mate van contact geen invloed lijkt te hebben op gevoelens van solidariteit, respect en wederkerigheid. Het zou echter wel kunnen dat de hoeveelheid contact invloed heeft op het beeld wat participanten van ouderen hebben. Meer contact zou in verband kunnen staan met minder negatieve stereotypes, en een genuanceerder beeld van ouderen. Dit gevormde beeld lijkt daarentegen minder invloed te hebben op de bereidwilligheid om te helpen dan het contact wat de participanten al met ouderen hebben.

5.1 Discussie

Door dit onderzoek is een dieper inzicht verkregen in hoe jongeren tegen ouderen aankijken, en de mate waarin ze deze groep willen helpen. Ook is er veel informatie naar boven gekomen over overwegingen die jongeren maken om ouderen te helpen vanuit het perspectief van jongeren die nog niet intensief hulp bieden. In het huidige onderzoeksveld is er vooral veel gepubliceerd over intergenerationele familiale zorg, en er is dus zeker nog ruimte over om meer te weten te komen over intergenerationele non-familiaire hulp. Ook uit de resultaten is gebleken dat er aanleiding is voor vervolgonderzoek. Bijvoorbeeld naar de connecties die lijken te ontstaan bij de participanten tussen

de mate van contact en de bereidwilligheid om te helpen. Ook zou er bij toekomstig onderzoek mogelijk een kleinere doelgroep gezocht kunnen worden, denk hierbij aan studenten in de zorg of woningzoekenden. Het kan ook waardevol zijn om een casestudie op te zetten over een bestaand initiatief, zoals Humanitas Deventer. Voor vervolgonderzoek kunnen ook begrippen als solidariteit, respect en wederkerigheid mogelijk weggelaten worden. Een grotere focus op contact, familiebanden en beeldvorming zou daarentegen in aan te bevelen zijn

5.2 Aanbevelingen

Uit de resultaten blijkt dat voor een groot deel van de participanten de stap om bij ouderen in te wonen te groot is. Maar ook het meedoen aan een jaarlijkse activiteit met ouderen werd door geen enkele participant gedaan. Toch werd door veel participanten aangegeven dat ze wel meer contact zouden willen hebben. Dit zou kunnen door bestaande initiatieven beter te verspreiden onder jongeren. Informatie over initiatieven zou verspreid kunnen worden via social media, of via de studievereniging in plaats van de studentenvereniging.

Er is echter nog geen reden om het idee van het geven van intensieve hulp aan ouderen door jongeren op te geven. Hierbij geldt ook dat het verspreiden van meer informatie zou kunnen helpen. Wat ook zou kunnen helpen is het aantal uren dat een jongere moet helpen per maand flexibel te maken. Het helpen zou dan minder als een verplichting voelen, bovendien hebben jongeren het vaak de ene maand drukker hebben dan de andere.

5.3 Reflectie

Bij het kijken naar de resultaten van dit onderzoek moet wel rekening worden gehouden met het feit dat de conclusie slechts gebaseerd is op zes interviews. Ook zijn er meer vrouwen dan mannen geïnterviewd, waardoor verschillen op basis van geslacht niet herkend zijn. Tijdens het afnemen van de interviews was het soms ook moeilijk voor de respondenten op een aantal vragen antwoord te geven, ondanks het afnemen van een pilot-interview. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om meer te doen met afbeeldingen, of video in de interview guide. Bovendien vond ik het moeilijk om tijdens het onderzoek open doorvraagvragen te stellen, waardoor een aantal antwoorden van participanten weinig diepgang hadden. Tijdens het analyseren van de data heb ik ook voor het eerst met Atlas gewerkt. Hierdoor zijn niet alle mogelijkheden van het dit programma benut.

Een andere beperking op dit onderzoek is dat er geen participant is geïnterviewd die op dit moment intensief hulp biedt aan een oudere, of met een oudere woont. Dit had aanvullende informatie kunnen opleveren over hoe jongeren het helpen ervaren, en of het overeen komt met de verwachtingen die jongeren hebben.

6. Literatuurlijst

- Aboderin, I. (2004). Modernisation and ageing theory revisited: current explanations of recent developing world and historical Western shifts in material family support for older people. *Ageing & Society*, 24, pp. 29-50.
- Bai, X. (2013). Images of Ageing in Society: A Literature Review. *Population ageing*, 7, pp. 231-251.
- Beer, P.T. (2012). Solidariteit onder druk. *Socialisme en Democratie*, 69(7/8), pp. 30-38.
- Bengston, V.L. (2001). Beyond the Nuclear Family: The Increasing Importance of Multigenerational Bonds. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), pp. 1-16.
- Brandt, M. & Haberkern, K. & Szydlik, M. (2009). Intergenerational Help and Care in Europe. *European Sociological Review*, 25(5), pp. 585-601.
- Brubaker, T.H. & Brubaker, E. (1999). The Four Rs of Intergenerational Relationships: Implications for Practice. *Michigan Family Review*, 4(1), pp. 5-15.
- Butler, R. (1969). Age-ism: Another Form of Bigotry. *Gerontologist*, 9(4), pp. 243-246.
- CBS (2003). *Jeugd 2003, cijfers en feiten*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2011). *Demografie van de vergrijzing*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2012). *Babyboomers indrukken vanuit de statistiek*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2016). *Kernprognose 2016-2060: 18 miljoen inwoners in 2034 voorzien*. Rapport 10: Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Cherry, K.E. & Palmore, E. (2008). Relating to Older People Evaluation (ROPE): A Measure of Self Reported Ageism. *Educational Gerontology*, 34(10), pp. 849-861.
- Chonody, J.M. (2016). Positive and Negative Ageism: The Role of Benevolent and Hostile Sexism. *Journal of Women and Social Work*, 31(2), pp. 207-218.
- Christensen, K. & Doblhammer, G. & Rau, R. & Vaupel, J.W. (2009). Ageing populations: the challenges ahead. *Lancet*, 349, pp. 1196-1208
- Cloin, M. & Broek, A. van den & Dool, R. van den & Haan, J. de & Hart, J. de & Houwelingen, P. van & Tiessen-Raaphorst, A. & Sonck, N. & Spit, J. *Met het oog op te tijd*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Cohen, N. & Arieli, T. (2011). Field research in conflict environments: Methodological challenges and snowball sampling. *Journal of Peace Research*, 48(4), pp. 423-435.
- Cope, M. (2010). Coding Transcripts and Diaries. In N. Cliffords & S. French & G. Valentine (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 440-453). London: Sage.
- Corder, B. & McGuire, F.A. & Voelkl, J.E. (2004). The Relationship of Reciprocity to Intergenerational Interaction, Activity Enjoyment and Perceived Control. *World Leisure Journal*, 46(3), pp. 30-37.
- Fuller-Iglesias, H. & Smith, J. & Antonucci, T. (2009). Theories of Aging From a Life-Course and Life Span Perspective: An Overview. *Annual review of gerontology & geriatrics*, 29(1), pp. 3-25.
- Garssen, J. (2011). *Demografie van de vergrijzing*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Hagestad, G.O. & Uhlenberg, P. (2006). Should We Be Concerned About Age Segregation? *Research on Aging*, 28(6), pp. 638-653.
- Hummert, M.L. & Garstka, T.A. & Shaner, J.L. & Strahm, S. (1994). Stereotypes of the Elderly Held by Young, Middle-Aged, and Elderly Adults. *Journal of Gerontology*, 49(5), pp. 240-249.
- Kitlinska, J. (2014). Students of social pedagogy and intergenerational solidarity. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 174, pp. 1443-1449.
- Knight, T. & Skouteris, H. & Townsend, M. & Hooley, M. (2014). The Act of Giving: A Systematic Review of Nonfamilial Intergenerational Interaction. *Journal of Intergenerational Relationships*, 12(3), pp. 257-278.

- Komter, A.E. & Schans, J. van der (2010). Ethic differences in intergenerational solidarity in the Netherlands. *Journal of Aging Studies*, 24(3), pp. 194-203.
- Krueger, R.A. (2002). *Designing and Conducting Focus Group Interviews*. Geraadpleegd op 05-06 2017 via <http://www.eiu.edu/ihec/Krueger-FocusGroupInterviews.pdf>. Minnesota: University of Minnesota.
- Longhurst, R. (2010). Semi-structured interviews and Focus Groups. In N. Cliffords & S. French & G. Valentine (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 102-115). London: Sage.
- Merz, E. & Oort, F.J. & Özeke-Kocabas, E. & Schuengel, C. (2009). Intergenerational Family Solidarity: Value Differences Between Immigrant Groups and Generations. *Journal of Family Psychology*, 23(3), pp. 291-300.
- NOS (2017). *Op kamers tussen de ouderen: 'een win-winsituatie'*. Geraadpleegd op 01-03-2017 via <http://nos.nl/>
- NU (2017). *GroenLinks ziet kansen voor samenwonen studenten en ouderen*. Geraadpleegd op 01-03 2017 via <http://www.nu.nl/>
- Padgett, D.K. & Smith, B.T. & Derejko, K. & Henwood, B.F. & Tiderington, E. (2013). A Picture Is Worth ... ? Photo Elicitation Interviewing With Formerly Homeless Adults. *Qualitative Health Research*, 23(11), pp. 1435-1444.
- Pain, R. (2005). *Intergenerational relations and practice in the development of sustainable communities*. Durham: Durham University.
- Pauw, R. & Maas, I. (2015). Ziet men een tegenstelling tussen jong en oud? *Mens & Maatschappij*, 90(3), pp. 245 -274.
- Pettigrew, T.F. & Tropp, L.R. & Wagner, U. & Christ, O. (2011). Recent advances in intergroup contact theory. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(1), pp. 271-280.
- Pinazo-Hernandis, S. & Tompkins, C.J. (2010). Ageing Societies and Intergenerational Solidarity. *Journal of Intergenerational Relationships*, 8, pp. 99-100.
- Qu, S.Q. & Dumay, J. (2011). The Qualitative Research Interview. *Qualitative Research in Accounting and Management*, 8(3), pp. 238-264.
- SCP (2015). *Informele hulp: wie doet er wat?* Rapport 35. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP (2009a). *De toekomst van de mantelzorg*. Rapport 16. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP (2009b). *Vergrijzing, verpleging en verzorging*. Rapport 17. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Sung, K. & Kim, B.J. & Torres-Gil, F. (2010). Respectfully Treating the Elderly: Affective and Behavioral Ways of American Young Adults. *Educational Gerontology*, 36(2), pp. 127-147.
- Szydlik, M. (2008). Intergenerational solidarity and conflict. *Journal of Comparative Family Studies*, 39(1), pp. 97-114.
- Thang, L.L. (2011). *Promoting intergenerational understanding between the young and old: the case of Singapore*. Singapore: United States.
- Thijssen, P. (2017). Intergenerational solidarity: the paradox of reciprocity imbalance in ageing welfare states. *The British Journal of Sociology*, 67(4), pp. 592-612.
- Uhlenberg, P. (2000). Introduction: Why Study Age Integration? *The Gerontologist*, 40(3), pp. 261 266.
- UN (2015). *World Population Ageing*. ST/ESA/SER.A/390. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. CBS 2011.
- Vandenkendelaere, T. (2013). Intergenerational solidarity: a two-way street that needs new paving. *European View*, 12, pp. 235-242.
- Vermeij, L. (2010). Gescheiden werelden. In Broek, A. van den & Bronneman-Helmers, R. & Veldheer, V (Red.), *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland* (pp. 455-478). Den Haag: Sociaal

en Cultureel Planbureau.

Yarger, J. & Brauner-Otto, S. (2014). Non-family experience and receipt of personal care in Nepal. *Ageing & Society*, 34, pp. 106-128.

Zaidi, A. & Gasior, K. & Manchin, R. (2012). Population Aging and Intergenerational Solidarity: International Policy Frameworks and European Public Opinion. *Journal of Intergenerational Relationships*, 10(3), pp. 214-227.

Zhang, Y. & Wildemuth, B.M. (2005). Qualitative Analysis of Content. *Analysis*, 1(2), pp. 1-12

Bijlagen

Bijlage I: Interview guide

Interview guide

Voordat we het interview beginnen wil ik je eerst bedanken voor het mee werken aan dit onderzoek. Het onderzoek gaat over het beeld van jongeren over ouderen, en de invloed daarvan op hun percepties op hulp aan ouderen. Ik doe dit onderzoek voor het afronden van mijn bachelor programma. Hiervoor interview ik jongeren van 18 tot 25 jaar. Dit interview zal uitsluitend voor mijn bachelor project gebruikt worden, en er wordt vertrouwelijk met de informatie omgegaan. Ook wordt het interview wordt anoniem afgenomen. Je kan op elk moment met het interview stoppen, of een pauze nemen. Is alles duidelijk op dit moment, of zijn er nog vragen?

Inleidende vragen

Dan kunnen we nu met het interview beginnen.

Kan je iets meer over jezelf vertellen?

Hoe ziet je dagelijkse leven eruit?

Met wie heb je veel contact op een normale dag?

Thema 1: Contacten

Hoe is het contact wat je in het dagelijks leven met ouderen hebt?

- Is dit contact gebaseerd op familiebanden?
- Hoe diepgaand zijn deze contacten?
- Kom je ouderen ook tegen zonder contact te hebben?

Wat voor activiteiten onderneem je zelf met ouderen op dit moment?

- Voel je je hiertoe verplicht? Waarom?

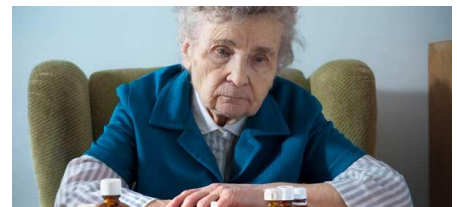
Thema 2: Stigma en stereotypering

De volgende vragen gaan over hoe jij tegen ouderen aankijkt.

Hoe zie jij ouderen in de samenleving?

- Wat dragen ze volgens jou bij?
- Op wat voor manieren sta je bij ze in het krijt?
- Wat voor verschillen zijn daar tussen familie en non-familie?

Ik zou graag aan de hand van een aantal afbeeldingen meer te weten willen komen wat het beeld is wat jij hebt van ouderen. (Deze afbeeldingen waren groot uitgeprint meegenomen)

- Zou jij deze afbeeldingen willen omschrijven?
- Voor jouw gevoel, welke afbeeldingen komen het meest overeen met de realiteit en waarom?
- Kan je vertellen hoe dit beeld van de realiteit wat jij hebt wordt beïnvloed? Is dit ook door meer dan alleen bijvoorbeeld dit soort afbeeldingen?
- Vind jij dit beeld wat jij hebt terecht, en waarom?
- Hoe zou dit beeld veranderd kunnen worden?

Wat zijn verschillen die je ziet tussen jou generatie en de oudere generatie?

- Wat zijn de overeenkomsten?
- Hoe groot is de afstand tussen de twee generaties?
- Zou deze afstand verkleind moeten worden volgens jou? En wat zou de invloed daarvan zijn op jou en je leven?

Thema 3: Hulp bieden

De groep ouderen in de samenleving wordt steeds groter, ook zal er in de toekomst een tekort aan personeel in verpleeghuizen. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om ouderen langer thuis te laten wonen door hulp te bieden, of door meer hulp te bieden in verpleeghuizen.

Hoe kijk jij aan tegen het hulp bieden aan ouderen die geen familie zijn?

- Wat voor beloning zou hiertegenover moeten staan?

Wat zijn de mogelijke obstakels die jij ziet in de interactie tussen ouderen en jongeren?

Er zijn inmiddels ook al een aantal initiatieven waarbij jongeren hulp bieden aan ouderen. Ik zou graag een aantal voorbeelden aan je willen voorleggen, en hierover je mening willen weten. Ook zou ik graag weten waarom jij wel of niet aan een dergelijk initiatief zou mee werken?

Voorbeeld 1: In Groningen wordt er een keer per jaar door studentenverenigingen activiteiten georganiseerd waar jongeren en ouderen samenkomen. Ouderen worden een dag in het zonnetje gezet door middel van bijvoorbeeld een stadswandeling of een potje bingo. Dit is geheel vrijwillig, er staat dus geen beloning tegenover.

Voorbeeld 2: Ook in Groningen staat de Vondelflat. Dit is een serviceflat, voornamelijk voor ouderen, huist ook een aantal jongere mensen. Zij kunnen meehelpen in de flat, denk aan activiteiten organiseren of meehelpen met maaltijden, voor korting op de huurprijs.

Voorbeeld 3: Dit voorbeeld komt uit Deventer. In dit verzorgingstehuis wonen circa zes studenten geheel gratis, ze moeten daarvoor wel 30 uur per maand meehelpen in het verzorgingstehuis. Dit kan variëren van een kopje koffie met bewoners doen tot het organiseren van de dagelijkse broodmaaltijd.

Afsluiting

Dat waren de laatste vragen van het interview. Heb je nog vragen of opmerkingen die tijdens het interview naar voren zijn gekomen?

Ik wil je graag nogmaals bedanken voor je tijd en informatie

Information sheet – Research Ethics Committee (REC)

For research project: ‘In hoeverre heeft het beeld van jongeren over ouderen invloed op hun percepties op hulp aan ouderen?’

Thank you very much for taking the time to consider getting involved in my research project.

In Nederland in de zeer nabije toekomst zal door dalende geboortecijfers de groep jongeren steeds kleiner worden. In deze zelfde periode is er juist een toenemend aandeel van ouderen in de bevolking van Nederland. Dit wordt ook wel vergrijzing genoemd. Dit heeft gevolgen voor de vraag en het gebruik van zorg. Er zal er in de toekomst een fors beroep gedaan worden op collectief gefinancierde zorg. Daarom wordt er steeds vaker gekeken naar alternatieven voor collectieve zorg. Daarom wil ik graag onderzoeken hoe jongeren een rol zouden kunnen spelen in het bieden van hulp aan ouderen. Om erachter te komen op welke manieren jongeren willen helpen, en in welke mate is de volgende hoofdvraag opgesteld: ‘In hoeverre heeft het beeld van jongeren over ouderen invloed op hun percepties op hulp aan ouderen?’

Confidentiality and participant rights

- The interviews will be audio-recorded and notes will be taken during the interview.
- You have the right to ask to have the recording turned off whenever you decide and you may also end the interview at any time.
- If you wish so you will be sent a copy of the interview notes, and you will have the opportunity to make corrections or request the erasure of any materials you do not wish to be used.
- The main use of the information you provide will help me towards my bachelor thesis which upon completion will publicly be available on Internet.
- Unless you have given explicit permission to do so, personal names or any other information which would serve to identify you as an informant will not be included in this research or in any future publication or reports resulting from this project.

As a participant you have the right to:

- decline to participate;
- decline to answer any particular question;
- ask for the audio-recorder to be turned off at any time;
- end the interview at any time
- withdraw from the study up until three weeks after participating in the research;
- ask any questions about the study at any time during participation; and
- ask for the erasure of any materials you do not wish to be used in any reports of this study.

Yours sincerely,

Marcia Kok

Bijlage III: Informed consent sheet

Agreement to participate - Research Ethics Committee (REC)

in research project: 'In hoeverre heeft het beeld van jongeren over ouderen invloed op hun percepties op hulp aan ouderen?'

The purpose of the research is to get a better understanding of the image younger people have of elderly, and the influence of this image on the perception of helping elderly.

- I have read and I understand the information sheet of this present research project.
- I have had the opportunity to discuss this study. I am satisfied with the answers I have been given.
- I understand that taking part in this study is voluntary and that I have the right to withdraw from the study up to three weeks after interview, and to decline to answer any individual questions in the study.
- I understand that my participation in this study is confidential. Without my prior consent, no material, which could identify me will be used in any reports generated from this study.
- I understand that this data may also be used in articles, book chapters, published and unpublished work and presentations.

Please circle YES or NO to each of the following:

I consent to my interview being audio-recorded YES / NO
I wish to remain anonymous for this research YES / NO

If YES

My first name can be used for this research YES / NO

OR

A pseudonym of my own choosing can be used in this research YES / NO

“I agree to participate in this individual interview and acknowledge receipt of a copy of this consent form and the research project information sheet.”

Signature of participant: _____ Date: _____

“I agree to abide by the conditions set out in the information sheet and I ensure no harm will be done to any participant during this research.”

Signature of researcher: _____ Date: _____

Please fill in the following information. It will only be used in case you want to be sent a copy of interview notes so that you have the opportunity to make corrections.

Address:

Email:

Roos

I: Voordat we het interview beginnen wil ik je eerst graag bedanken voor het meewerken aan het onderzoek. Het is een onderzoek dat gaat over het beeld van jongeren over ouderen en de invloed daarvan op hun percepties op hulp aan ouderen. Ik doe het interview voor het afronden van mijn bachelor en wordt het interview uitsluitend gebruikt voor het bachelor project en er wordt vertrouwelijk met de informatie omgegaan. Is alles duidelijk op dit moment?

R: Ja, alles is duidelijk.

I: Okay, dan zou ik je eerst willen vragen of je iets meer over jezelf kunt vertellen.

R: Ehm nouja, ik ben Roos. Ik doe op dit moment civiele techniek. Ik ben zelf opgegroeid in Groningen voor een groot deel, tot eigenlijk ik na mijn eerste jaar van de middelbare ging. Toen ben ik verhuist naar Friesland in een heel klein dorpje dus eh ook inderdaad veel meer ouderen dat je daar dan tegenkomt in verhouding tot jong. Ehm ja op het moment woon ik weer in Groningen. Dus eh lekker in de stad. Ehm ja verder hobby's enzo, ik heb heel veel verschillende sporten gedaan uiteindelijk. Ik doe op dit moment niet echt heel veel. Uhm vooral eigenlijk ja school, vrije tijd dat soort dingetjes. Ja gewoon ja een beetje en druk leven.

I: Ja, en hoe ziet je dagelijks leven er dan ongeveer uit?

R: Ehm over het algemeen ja eerst gewoon rustig wakker worden school. Na school gewoon ff thuis, ja ik game veel. Dus dan ja dat doe ik ook dan vaak met mijn vriend ook wel. Uhm ja uiteindelijk een beetje eten, vaak een film kijken of een serie die we dan samen kijken. En ehh ja 's avonds ligt het er een beetje aan. De ene keer met vrienden drinken op stap. De andere keer gewoon ehh rustig aan filmpje ja het verschilt heel erg. Vaak komen er ook mensen langs, gewoon gezellig.

I: Zou je dan zeggen dat je op een normale dag het meeste contact hebt met jongeren of ook?

R: Over het algemeen eigenlijk wel jongeren ja. Eigenlijk wel heel veel jongeren. Af en toe als ik, mijn moeder woont of heeft haar werk eigenlijk onder mij zitten dus ik ga daar af en toe wel heen. En maar ja het ligt er een beetje ook wat je ziet als ouder. Mijn moeder is wel ouder als mij enzo, en de mensen waar ze mee werkt ook. Maar ja eh het is toch wel anders, ik kan best wel gewoon heel erg informeel met hun praten. Ja.

I: Ja oke. Hoe is het contact wat je in het dagelijks leven hebt met ouderen?

R: Over het algemeen?

I: Ja

R: De meeste mensen die ik gewoon ken zoals ik al zei vaak wel een beetje informeel. Leraren ja ligt een beetje aan de leraar vaak een beetje informeel en formeel. Zit er een beetje tussen in. Af en toe ja als ik echt een wildvreemde oudere tegenkom dan zou ik zeggen ben je vaak gewoon meteen wel formeel en meestal praat ik gewoon wel in de richting van u en dat soort dingen. Tenzij ja een beetje ze wel wat losser zijn weet je wel.

I: En hoe zit het dan met ouderen van echt 65+?

R: Ja daar eigenlijk echt heel formeel mee. Dan let ik ook wel echt meer op mijn woorden, en wat voor woorden ik gebruik. En hoe ik het ook zeg en vaak praat ik wel wat rustiger of eh ja toch anders ja.

I: En hoe zou je je zou je zeggen dat die contacten diepgaand zijn of zijn ze juist wat meer oppervlakkig?

R: Het ligt er een beetje aan want eh vaak zijn alle mensen heb ik zeg maar het idee willen ze best wel graag een diepgaand gesprek hebben, ook soms heel random dus dan is het even van oh okay. Uhm maar aan de ene kant is het toch wel enigszins oppervlakkig omdat je toch wel ik merk wel dat je ff je praat anders. Je doet niet je praat niet zoals je normaal praat. Ook omdat ik ook overdag vaak met andere mensen gewoon ja wat jongere mensen dingen doe dan heb je echt wel sneller dat je zoiets hebt van oh ja toch eventjes bedenken van oh ja zo zeg ik dat of ja.

I: Op wat voor manier zou je anders praten meer formeel of pas je je woordgebruik aan? Of je snelheid

R: Eigenlijk alle drie wel ja ja. Vaak eh omdat ik ook wel ja ouderen hebben überhaupt al een slechter gehoor of wat dan ook. Dus dan ja überhaupt wal duidelijker en eh inderdaad wat slomer praten helpt. Ja en ook wel eigenlijk wel andere woordgebruik. Want ja normaal zoals ik met vrienden praat ofzo gebruik je toch wel een beetje jongeren ja een soort van straattaaltje om het zo maar te zeggen.

I: En uhm die contacten die je hebt met ouderen, zijn die vooral gebaseerd op familiebanden of?

R: Ehm ook wel maar eh op zich eh ja kom ik vaak ja in de stad heb je vaak nog dat je aangesproken wordt van hey eh kun je me even helpen met iets, ik weet niet waar ik heen moet. Of ja gewoon ja in de winkel dat je even vraagt hey ik ben op zoek naar een t shirt ofzo in die en die maat hebben jullie die nog of wat dan ook. Eh ja dat eigenlijk wel vooral. Op zich ja familie mijn opa en oma maar daar spreek ik nog steeds niet echt met u tegen ofzo. Maar ja dan zit het er eigenlijk wel een beetje meer tussen in formeel en informeel. Ik praat niet echt met u tegen ze maar dan ik pas mijn woorden wel aan en ook de woorden die ik gebruik en dat soort dingen ja

I: En eh kom je ook weleens een ouder tegen zonder contact met ze te hebben dat je bijvoorbeeld langs ze heen leeft?

R: Ehm ja op zich ehm ja het ligt er een beetje aan kijk als ik bijvoorbeeld echt thuis thuis ben dan ben ik in een dorp als er wat te doen is in het dorp. Ik heb ook een heel jong zusje nogdus dan eh dan loop ik haar ook overal dan met haar naar toe. Dan kom je wel in contact met echt wel oudere mensen dan is he toch wel formeler en wat rustiger. En toch heb je geen contact met ze dat is toch meer daar dan als ik meer in de stad zo kijk. Uiteindelijk in de stad loop je zoveel mensen voorbij

I: En hoe vaak ben je dan niet in de stad?

R: Ehm jaa ligt er een beetje aan. Maar over het algemeen denk ik 1x in de twee drie dagen in de twee week om het zo maar te zeggen.

I: Dat is nog best veel.

R: Ja, [gelach].

I: En welke activiteiten onderneem jij op dit moment, want je noemde dat je dan in het dorp af en toe wel langs buurtbewoners gaat?

R: Ehm ja het verschilt een beetje ik heb eh bijvoorbeeld een vriend, mijn vriend die skate ook veel dus als het lekker weer is dan skate hij buiten, dan ga ik soms wel mee. Dan heb je best veel jongeren waar je mee in contact komt. Af ten toe heb je ook wel een ouder die langs komt, of een kind me neemt naar een skatepark ofzo. Dus daar heb je dan ook wel een beetje contact mee. Ehm voor de rest ja in het dorp als ik langs kom vaak als mijn zusje een beetje gaat fietsen zodat ze het ja meer onder de knie krijgt. Of als we ergens heen moeten eh even eieren moeten halen bijvoorbeeld ehh ja. In de stad ja ehh vaak ja echt vooral ben ik vaak op school en dan als ik dan thuis ben dan het grootste gedeelte wat ik dan in de stad doe is vooral eigenlijk een beetje winkelen. Dingetjes ophalen dingetjes doen. Maar niet echt dat ik zoiets heb van ja dat ik echt erg in stad ben, vaak gewoon thuis.

I: En bijvoorbeeld die gesprekken die je hebt met ouderen als ze je vragen om te helpen ofzo voel je je daar toe verplicht of?

R: Ehh niet helemaal ik ben wel iemand die ja ik ben niet niemand die snel afwijst van nee sorry. Ja het is anders als het misschien echt druk ben maar dan zeg ik wel gewoon heel formeel van ja oh ik wil best wel helpen maar ik moet nu echt een bus pakken ofzo. Maar over het algemeen help ik ze vaak ook wel hoor.

I: En heb je dat vaker bij mensen die echt 65+ richting de 70 80 aanlopen heb je het gevoel dan sneller ja tegen zegt?

R: Mmmmm ja misschien wel een beetje. Ook omdat je weet dat ze wat ouder zijn en toch wel echt meer hulp nodig hebben en überhaupt minder snel minder snel binnen krijgen. Ik heb bijvoorbeeld laats ook wel een vrouwtje gehad die vroeg ik moet daar en daar heen en ik weet niet precies de

route ehh heb jij toevallig internet. Ja tuurlijk heb ik dat. Eeh ja toch heb je toch wel dat je toch eerder iemand die dertig zou ik toch wel het sneller zelf uitzoeken. En of dat je gewoon ff vraagt daar en daar sus en zo daar ben je dan. Die heeft het toch wat sneller door dan iemand die wat ouder is ofzo.

I: Dus dat heeft voor jou dan vooral te maken met dat je denkt dat ze meer hulp behoeven zijn?

R: Ja, een beetje wel.

I: Mm. Ehm ja en de volgende vragen gaan over hoe jij tegen ouderen aan kijkt. Hoe zie jij ouderen in de samenleving. Dus dan heb ik het over de groep ja 65+ eigenlijk.

R: Ehmm jaa een beetje mm ja 65+ ja dan inderdaad het ligt er een beetje aan. Echt de oudere oudere 70, 80 ofzo. Over het algemeen zie je die net heel veel. Vooral in de stad zie je die niet heel veel. Ook want ze zitten vaak gewoon in een. Ja ik woon toevallig achter een ja een soort van ouderlijk tehuis ofzo. Ik zie ze toevallig door de ramen als ze dan kijken ofzo. Maar ik heb nooit echt het idee dat echt ze komen niet veel vaak nar buiten voor mijn idee. Terwijl echt mensen tussen de 65 en ehm misschien 80 dan wel weer. Die hebben voor mijn idee dat ze ik ze toch wat vaker op straat ze lopen of ze zie fietsen of wat dan ook dus ja. Daar zit wel een beetje een verschil in vind ik.

I: Dus jij ziet dan de wat laten we zeggen 75+ zie je dan die zie jij minder vaak op straat. Die zou je dan omschrijven als minder actief in de samenleving?

R: Mmm ja weet ik niet. Ze waren in principe al heel actief en zijn gewoon ouder en vaak je merkt ook vaak dat de mensen dan wat minder goed kunnen lopen. Dus ze hebben ook al überhaupt dat ze niet te snel ik heb ook wel vaak genoeg als ik naar huis ga dan moet ik ook soms een taxibusje nemen dan heb ik ook wel gesprekken met die mensen. Van eigenlijk zijn er best wel veel mensen oudere mensen aan het vervoeren van hot naar her omdat ze gewon ja omdat ze dat ja minder makkelijk zelf kunnen terwijl heel veel mensen die ik ken of mensen die ik ken ouderen die ik dan ken die wat tussen de eh 65 en 70 bijvoorbeeld zitten die rijden vaak nog op zich nog niet allemaal maar de meeste wel. Dan niet opzich dat ze niet deel uitmaken van de samenleving je ziet ze gewoon wat minder snel, omdat ze gewoon ja ze hebben niet zoveel meer echt buiten te doen. Het is ook vaak dat de familie naar hun toe komt om het zo maar te zeggen.

I: Zou je het leuk vinden als ze wel actiever werden? Of daar bijvoorbeeld mee worden geholpen?

R: Mmm [lange nadenk stilte]

I: Of maakt het voor jou niet heel veel verschil?

R: Beetje van beide. Aan de ene kant ben ik zelf nog heel jong dus ik merk ook niet heel snel ja je let wat minder op de echte ouderen om je heen. Ehm aan de ene kant ja het is best wel fijn als bijvoorbeeld de oudere mensen gewoon wat meer te zien zijn want dan heb je echt het idee dat ze er wel gewoon zijn. Eehm maar aan de andere kant lijkt het me voor hen ook heel moeilijk überhaupt voor de hele samenleving heel moeilijk om stel je zou meer 80-plussers over straat willen hebben om het zo maar te zeggen dan heb je ook wel kans dat ze eh toch wat sneller ongelukjes hebben omdat ze bijvoorbeeld gewoon minder visie hebben of ze letten wat minder op of ehh soms vergeten ze wat dingetjes ofzo. En eh aan de ene kant ja als het zou gebeuren dan zou er wel enigszins begeleiding nodig liggend aan de ouder. Maar ja als ik dan weer kijk naar een dorp ofzo dan zie ik wel genoeg ouderen. Maar ik denk dat dat ook wel is omdat daar de veroudering ook wat blijft jongere mensen gaan vaak naar de stad toe.

I: En wat voor jou gevoel wat dragen ouderen op dit moment bij aan ja de samenleving in het algemeen maar misschien ook aan jou leven.

R: Eeehm, kennis eigenlijk. Ze geven heel veel kennis aan jongere kinderen. Ik bedoel als ik kijk naar mijn jongere zusje, ze is nu bijna vijf en eh zij is echt heel vaak met mijn opa en oma bijvoorbeeld. Ik merk ook gewoon aan dat ze haar woordenschat groeit zoveel sneller niet alleen omdat wij in het huis zitten die wat ouder zijn en praten maar ook gewoon omdat ze mijn opa en oma best wel veel dingetjes doorgeven of puzzeltjes doen enzo. En ik heb zo ja over het algemeen doen alle oudere

mensen dat wel. Het hoeft niet zo direct te zijn dat ze dus een puzzel met je maken, dat ze je leren hoe je moet puzzelen maar ook gewoon überhaupt een klein gesprek met hun en dan hoor je over vroegen enzo. Ja dat je toch een beetje hoe dat is veranderd en hoe het anders is gegaan of noem maar op, er zijn waarschijnlijk zoveel opa's en oma's die waarschijnlijk verhalen vertellen en dat je denk he ja dus in zo'n situatie zou je dit kunnen doen. Dus ja het is eigenlijk vooral heel veel kennis dat ze meegeven en ja gewoon een gevoel van dat het allemaal wel kan. Bijvoorbeeld iedereen heeft zijn eigen verhaal. En het is heel leuk om te zien dat iemand met bijvoorbeeld heel weinig studie ehh heel weinig diploma's toch wel hele leuke dingen heeft gedaan.

I: En dat is dan voor jou gevoel vooral gebaseerd op familiebanden, die overdracht van kennis?

R: Mm ja ook wel maar ik merk ook wel als je vaak wel in gesprek komt met een ouder persoon op straat. Nou noem het maar op je bent bij een speeltuintje en een oma met een klein kind die is daar ook en je raakt in gesprek dan komt, ze zijn best wel open en ze willen best vaak socializen. Nou ik moet wel zeggen het ligt aan de oudere maar over het algemeen is het wel gewoon met je praten en komt er uiteindelijk toch wel informatie uit of een gesprek en ehh ja alleen al met z'n klein gesprek kun je soms ook wel dingen van oh he dat is wel grappig of he dat wist ik niet of zo.

I: Of je wordt er misschien zelf wat vrolijker van.

R: Ja klopt, je kan er blijer van worden. Ja weet niet ze kunnen heel goed gevoel overbrengen dat is ook wel leuk vind ik.

I: Ik zou graag aan de hand van afbeeldingen nog net iets meer te weten willen te komen over jou beeld van ouderen. Em ik heb eigenlijk een aantal tegengestelde afbeeldingen bij me. Zou jij ze voor mij willen kunnen omschrijven.

R: Ehh ja. Aan de ene kant heb je inderdaad een oudere vrouw die ehh ja je ziet gewoon dat ze moeite heeft met überhaupt voortbewegen. En ook de manier waarop ze kijkt denk ik dat ze ondanks haar uh steunapparaat om het zo maar te zeggen het wel moeilijker lijkt te gaan als in ze kijkt echt naar het stapje en als ik ook naar haar voethouding neemt ze kleine stapjes. En ze heeft ook iemand nodig om haar een beetje te voet te houden een beetje op het rechte pad te houden. Ehh en op de andere kant zie je eigenlijk hele sportieve nog goed bewegende gezellige oudertjes. Die ehh ja gewoon nog ehh gewoon goed kunnen functioneren nog alles goed kunnen bewegen.

I: Voor jou gevoel welke zit het dichtst bij de realiteit? Door wat je zelf hebt meegemaakt en uit je omgeving.

R: Jaa dat vind ik, dat is wel een moeilijke. Want ik heb überhaupt voor mijn gevoel [wijst naar de afbeelding van de bewegende ouderen] dit zijn de wat jongere ouderen en dit [wijst naar de afbeelding van de moeilijk lopende vrouw] zijn de wat oudere ouderen. Dus die ja maar ik moet dan ook weer zeggen als ik lijk naar mijn oma van mijn vaders kant die is wel wat jonger die kan echt nog rijden in principe springen dansen, alles nog wel. Ehh je beetje moeilijk, ik bedoel mijn stiefvaders kant. Als ik dan naar de oma van mijn biologische vaders kant kijk ehh ja ehh ze kan nog wel veel ze kan wel gewoon zelfstandig lopen maar vraag haar alsjeblieft niet om te springen of dat soort dingen. En ze is ook gewoon veel ehh zieker en dat soort dingen terwijl ze ehh ze is wel ouder maar ook op dezelfde leeftijd als de andere oma om het zomaar te zeggen zou ze nog steeds denk ik wel minder actief zijn. En ehh ja dat heeft natuurlijk wel überhaupt met leefstijl te maken en dat soort dingen en dat vind ik dan wel heel moeilijk. Want als ik dan over straat oudere mensen zie zijn het eerder de wat healthier ouderen.

I: Ehh nog eentje. Zou je die ook voor mij willen omschrijven?

R: Ehh ja. Aan de linkerkant een ehh ja meerdere oudere ehh lekker ehh vrolijk zien er gezond uit ehhm hebben zelfs een camera vast, dus ze snappen hoe die werken [gelach]. Ze hebben gewoon nog geluk in het leven. Ehh en aan de andere kant eigenlijk een echt wat ouder persoon ik zie ook potjes van wat medische tabletjes ofzo. Een beetje droeviger en wat minder levend en waarschijnlijk ook wat meer alsof de tijd gestopt is denk ik voor die persoon.

I: Ja. Dit zijn ook best wel twee ja uitersten en dan nog een keer de vraag hoe denk jij dat ouderen op dit moment in de samenleving wat is het beeld voor jou het meest overeenkomt.

R: Op zich ligt het wel weer aan health van de persoon zelf. Maar ik denk dat over het algemeen zoals de linkerkant [kant met de groep ouderen met camera]. Ze waren wat meer zo [wijzend naar de vrouw alleen] qua alleen het medische maar ook überhaupt wat meer zoveel veranderingen in een keer de computer, in een keer de camera, in een keer dit, in een keer de mobiel waar je iets op kan tikken. Ehhh auto's die meer weet ik veel meer functies hebben. Ik merk wel gewoon ook aan meerdere ouderen gewoon dat ze steeds meer echt proberen dat ze willen weten hoe ene computer werkt of dat ze dat überhaupt al weten. En ehh toch wat meer ja ook wel dat ze oud zijn toch wel van het leven willen genieten en toch wel weer met de veranderingen mee willen.

I: Je hebt net dus eigenlijk best wel duidelijk omschreven van hoe je tegen ouderen aankijkt. Heb je ook het gevoel dat het beeld door meer wordt beïnvloed dan alleen het eigen contact wat je hebt met ouderen of ook door andere dingen.

R: ehhm ja het wordt bij mij ook best wel een beetje beïnvloedt door dingen door ik hoor van andere mensen bijvoorbeeld. Van ja mijn oma is ehm zus of zo of ehm ja ik heb laatst ik heb ook vrienden die zeggen ja ik heb laatst lekker geshopt met mijn oma ofzo. Dan denk ik van ja dan heb ik toch een ander beeld bij van als iemand zegt mijn oma is ziek of dementerend. Hetzelfde geldt voor opa trouwens hoor [gelach]. En ja ik zou zeggen misschien dat je ook tegenwoordig heb je best wel veel reclame met als er ouderen inzitten dan is het best wel jong en natuurlijk en vrolijk en gezond eruit zien. Aan de ene kant heb je dan dat beeld wel weer. Maarja als je dan ja ehh ja bijvoorbeeld een ziekenhuis ofzo hebt dan zie je eigenlijk voor je gevoel wel die echt oudere mensen die ja toch echt wel een beetje beperkt zijn in het leven omdat ze gewoon wel ouder zijn geworden.

I: Dus voor jou helpt media als tv ook mee?

R: Ja eh ja toch wel je creëert altijd wel een soort van beeld bij omdat je ja je krijgt wel beelden binnen.

I: Maar is dit voor jou een positiever beeld dan ja je hebt het over ouderen die

R: Ja ik vind het wel een positief beeld om te laten zien dat ouderen ook gewoon gezond kunnen zijn. Vroeger had ik ten minste altijd het idee. Als je ouder bent dan kun je niks, dan wordt je halfblind dan wordt je sowieso ziek dan kun je niet meer lopen. Maar ik heb zelf tegenwoordig meer het gevoel dat er best wel veel ouderen zijn die gewoon nou gewoon met de tijd mee leven actief zijn gewoon prima kunnen rijden of fietsen. En ehh ik vind dat dat best wel gestimuleerd kan worden want mensen hebben dan kunnen ook gewoon bij zichzelf bekijken van he ik wil een healthy ouder worden ik moet healthier gaan leven terwijl als je alleen maar stimuleert van je wordt toch oud je wordt toch krakkemikkig ik kan straks toch niks dan laat je niet echt zien aan ouderen van he ja weet je je kunt zelf ook veranderen. Het is niet alsof het zo hoort.

I: Ja dus jij zou zeggen dat een meer genuanceerd beeld dus niet alleen de oudere als inactief misschien ongezonder dat dat wat meer genuanceerdere beeld juist terecht is.

R: Ja ja want je hebt ook verschillende mensen met verschillende uitkomsten van het leven ofzo. En ik vind het wel gewoon belangrijk om beide beelden wel een beetje te laten zien. Als ik ook kijk een beetje naar de oudere beelden eigenlijk dat zwart wit gedeelte ofzo had ik wel het idee ze waren wel engszins zo'n oud gevoel ofzo terwijl als ik weer kijk naar dat eten fotootje van die ouderen met het cameraatje, leuk lachen toch wel het idee van ja je bent oud maar je kunt prima gezond zijn je kunt nog prima genieten van het leven. En ja toch wel ja een beetje dat.

I: Ja dus dat beeld zou voor jou wel verandert kunnen worden maar dan bijvoorbeeld door middel van TV, afbeeldingen.

R: Ja, maar natuurlijk ook gewoon door andere mensen. Want als ik op tv alleen maar goede beelden zou zien of alleen dat mensen dement zouden worden wat dan ook of ehh tegenwoordig alleen maar achteruitgaan. Dan valt dat ook weer tegen. Het is wel echt een combinatie daarvan ja.

I: En wat zijn voor jou tussen je eigen generatie en de oudere generatie, en dan praten we weer over 65+ maar ook 70,80 de grootste verschillen zie je ziet of meemaakt?

R: Ehhm ja best wel veel dingen eigenlijk als ik het zo bedenk. Want ehhm ja gewoon er is sowieso tegenwoordig in de verhouding tot vroeger in een keer heel veel veranderd. Gewoon vanaf 2000 zijn er in een keer zoveel dingen bijgekomen. Ook niet eens alleen bijgekomen ook heel snel gewoon echt verbeterd in verhouding tot heel veel andere dingen vroeger. En ehh het grote verschil is dat heel veel ouderen nog niet helemaal ten eerste qua technologie nog niet zo ver zijn. Ze vinden het echt heel moeilijk te snappen dat mensen zomaar iets intikken en het weten wat dan ook in die richting dus dat is heel apart. En ehhm maar ook gewoon dingen ik merk ook toen ik 16 was het bijvoorbeeld het woordje seks in de klas zo van ohhhh dat je dat durft. En als ik dan nu kijk naar 16-jarigen is dat best wel normaal om al gezoend te hebben enzo en ehh ja dan heb je toch ook ik ben niet zo oud maar ik merk dan al een verschil maar moet je je voorstellen dat iemand die ja eh 60 ofzo is die haalt waarschijnlijk ja het meest logische zou zijn dat ze misschien best wel vroeg getrouwd zijn en vaak wel met 1 persoon gebleven zijn of wat dan ook. Terwijl ja nou het is best wel raar om te zien dat kinderen al voor hun gevoel ja heel ver zijn ik denk dat daar ook wel een groot verschil in ligt. Overhaupt ja gewoon dat soort eigenlijk aan de ene kant kleine dingen maar aan de andere kant grote dingen spelen best wel een rol. En als je dan een bepaald ding hebt hebben ze zoiets van huh kan ik me nergens iets van voorstellen.

I: Ik kan mezelf inderdaad nog wel herinneren dat als je bepaalde kleding aan had mijn oma...

R: Ja! Dan was het bijvoorbeeld veelte bloot. Dan was het gewoon een kort broekje en een shirt, daar loopt iedereen dan mee ja dat soort kleine dingetjes heb je eigenlijk al. Ja best wel apart als je er over nadenkt.

I: En zie je eigenlijk ook overeenkomsten tussen jou en de oudere generatie?

R: Ja overeenkomsten hmm. Ja dat is een goede vraag. Ik heb eigenlijk helemaal nog nooit zo helemaal over nagedacht ofzo.

I: Dat snap ik, maar denk bijvoorbeeld aan het doen van activiteiten of een sociaal leven hebben.

R: Nou opzich uiteindelijk alle ouderen houden wel van een hobby. En dat kan echt alles zijn, de ene spaart postzegeltjes ofzo en de andere die houdt van tuinieren. En ik heb zoets van ja elke ouder heeft dat maar ook elke jongere heeft dat. En ehh dat hoeft niet altijd dezelfde hobby te zijn. Maar vaak genoeg heb je wel iets wat overeenkomst. De ene opa houdt bijvoorbeeld van trekkers en de kleinzoon die heel erg houdt van trekkers. Ehh ja dus zelf heb ik over het algemeen als ik kijk naar mijn eigen opa en oma niet zoveel overeenkomsten maar nja oke aan de ene kant mijn oma en allebei de oma's houden echt heel erg van knutselen en ik ook. Dan heb je het zelf wel snel over knutselige dingen en probeer je dingen uit. Dat soort overeenkomsten heb je wel. Ehh ja en mijn oma houdt nog wel van foto's maken dan heb je dan ook wel een overeenkomst mee. Als je dan toch een uitje hebt met de familie dat je dan allebei wel foto's maakt en dat soort dingen. Maar echt qua denkwijze weet ik niet of het echt overeenkomt. Sommige oppervlakken wel ligt het eraan waar je het over hebt, maar ik denk dat de meeste dingen toch wel een beetje anders zijn.

I: En ja je zegt voor jou gevoel zijn dus de verschillen wel groter dan de overeenkomsten.

R: Ja, ja denk het wel. Ligt er natuurlijk wel aan. Ik heb ook wel genoeg mensen die ik ken die dat juist wel vinden meevallen. Maar het ligt er een beetje aan ook van wat voor oudere je kent, en ik ken eigenlijk over het algemeen geen ouderen die over het algemeen niet heel evolved zijn in de technologie. Ja wel een beetje maar een beetje basis en ja je helpt nog steeds wel van alles nog wat wel eh ja terwijl er zijn ook opa's en oma's die supergoed zijn in computerdingetjes of eh ja noem maar op. En als ik bijvoorbeeld een ouder had gehad die ehm toch wat meer in de technologie had gezeten dan zou je toch wat meer raakvlakken hebben omdat ze toch wat meer snappen van de dingen waar je mee bezig bent.

I: Creëren die verschillen voor jou ook een afstand tussen jou en de oudere generatie?

R: Ehh ja soms wel maar dat komt ook omdat heel veel ouderen best wel koppig zijn. Dat is over het algemeen best wel bekend. Snap ik ook wel als je zolang zus en zo dat hebt geleerd. Dan is het heel raar omdat in een keer af te leren omdat het in een keer anders is ofzo. Maar dat creëert dan soms wel een afstand omdat je af en toe zoiets hebt van eh ja eh ja net zoals je zei eigenlijk ja een rokje weet je of een blousje kan voor jou gewoon heel normaal zijn maar als een ouder daar heel stug is van ja dat doe je niet aan heb je wel zoiets van dan ga je naar die ouder of oma ofzo toe en dan kleeft je je alweer anders aan omdat die persoon het anders niet accepteren wil. Dus dan creëer je eigenlijk aan beide kanten een distance, want je kunt niet jezelf zijn. En ik vind het wel echt belangrijk dat je echt jezelf kan moeten kunnen zijn dus ja nee aan de ene kant ja maar aan de andere kant ook weer ja valt wel mee. Ja als het dan bijvoorbeeld weer over andere dingen gaat. Dan mogen ze wel iets anders vinden of mag hij of zij toch wel anders denken.

I: Maar je zegt eigenlijk wel dat je jezelf een beetje aanpast aan die afstand die er ontstaat.

R: Ja vaak wel. Net zoals je je eigenlijk aanpast aan ja u en je is al een ding die je aanpast. Maar ook als je bepaalde woorden gebruikt om iets te omschrijven aanpast dan is dat eigenlijk ook al dat je jezelf aanpast aan die persoon. Het is niet zoals de oudere ineens de oudere straattaal gaat gebruiken omdat jij dat kan. Het is wel zo dat de jongere zich aanpast. Het is niet erg maar liggend aan hoe veel die persoon zich aanpast kan het wel enigszins een ehh een distance creëren tussen iemand.

I: Vind jij dat die afstand verkleind moet worden, vind je dat daar iets aan gedaan moet worden? Zou je dat fijn vinden.

R: Ja het ligt er een beetje aan, het is personeigen eigenlijk. Vaak ook ja ehh ik heb et zo geleerd en ik vind het zo dus ik vind het raar als jij het zo doet weet je. Eh ja aan de ene kant je kunt wel zeggen tegen ouderen probeer jezelf aan te passen met hoe je praat, laat het ook toe dat... Ja ik denk ook dat het anders is als wij ouder zijn dan de mensen die nu oud zijn. Maar ehm bijvoorbeeld zoals dingen zoals u. Ik denk als ik later oud ben dan hoeft u niet per se. Het ligt er wel een beetje aan van wie het komt. Natuurlijk wel een beetje respect, maar het valt wel mee. Terwijl als ik denk aan de oudere nu die hebben toch wel meer die zijn überhaupt opgegroeid met echt heel veel respect. Respect tonen, respect krijgen dus dan vinden hun het veel moeilijker om bijvoorbeeld u niet aan te horen dat vinden ze een beetje onbeleefd. En beetje heel erg vaak onbeleefd om het zo maar te zeggen. Aan de ene kant zou je daar wat meer aan kunnen doen, dat je zegt dit en dit is een beetje anders. Dit en dit zou je kunnen veranderen om nou ja bijvoorbeeld de relatie met je kleinzoon te verbeteren of wat dan ook. Maarja aan de ene kant is het toch nog steeds wel persoonsgebonden en de een heeft het moeilijker met een verandering dan de ander.

I: Zou je het fijn vinden om wel die eigen taal die jongeren hebben of bijvoorbeeld toch meer je eigen kleding stijl te kunnen hebben. Of vind je het zo goed?

R: Eehmm ja dat is een beetje dubbel. Want aan de ene kant want als je niet echt gewoon bijna niet meer ehh formeel zou moeten praten tegen ouderen dan wordt het ook heel moeilijk om formeel te gaan praten tegen op bijvoorbeeld het werk tegen je baas. Want je praat dan eigenlijk altijd in het formeel tegen bepaald die persoon. Terwijl als je bijvoorbeeld nu naar ouderen gaat tegen ouderen praat pas je je wel meteen aan, ik denk ook dat het voor de kinderen tegenwoordig ook heel veel meer discipline toebrengt want het is gewoon heel netje om ja jezelf aan ja ik heb ook gewoon geleerd jij bent jonger dus jij moet je aanpassen. Het is niet de oudere, die leeft al langer dus doe hoeft niet ja die heeft het al gehad dus pas jij je aan. Ik heb wel het gevoel dat als je nu zeg maar iemand van zes niet opvoedt aan te passen dan zou die en hij leert ehm je hebt iedereen heeft hun eigen taaltje en hoe meer je met iemand omgaat hoe meer je dat taaltje opneemt. Je hebt heel veel kinderen die niet echt de beste woorden leren om het zo maar te leren En als je zegt van praat maar hoe jij wil dan ja ik weet niet of dat echt goed is ofzo. In de jongere levensjaren je moet wel laten zien van oh die staar boven je daar moet je respect tegenover tonen. Dus ja en de manier van praten of

kleden is dan toch wel iets wat je meeneemt en je kunt het denk ik beter ook bij ouderen leren. En ook ofzo als je gaat werken dat meeneemt dan dat je je niet aanpast dus alleen hoeft aan te passen als het echt moet dan is het toch wel anders. Net als dat je het met vork en mes eet, dat dan nooit hoeft maar ineens wel. Dan gaat het veel clumsier dan dat je het altijd doet.

I: Jij hebt daar dus opzich wel vrede mee? Dat je een beetje aanpast.

R: Ja

I: Okay, ja de groep ouderen in de samenleving wordt steeds groter, ook zal er in de toekomst een tekort zijn aan bijvoorbeeld personeel in verpleeghuizen. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn om ouderen langer thuis te laten wonen door hulp te bieden, of door meer hulp te bieden in verpleeghuizen. En ja een manier om dat te doen is door mensen te doen die geen familie zijn van ouderen we hulp te laten bieden aan ouderen. En ik vroeg me af hoe jij daartegen aan kijkt.

R: Ja kijk ik vind het eigenlijk altijd wel goed ja het ligt er wel aan de persoon die wel helpt moet het wel uit zichzelf willen doen. Zodra je zoiets als je gedwongen voor iets zorgt dan is de zorg nooit goed. Maar als jij het echt leuk vindt of echt wil doen dan heb ik er zelf geen problemen mee. Maar als ik dan kijk naar de kwestie van als je inderdaad strakst te veel ouderen zijn en te weinig zorg. Zou je niet eerder kunnen zeggen zo van okay, je maakt wat grotere huisjes waar ouderen dan ook bij hun kinderen of kleinkinderen in kunnen wonen bijvoorbeeld. Als je dan zegt van okay, het is dan extra zorg of last voor die persoon waar je bij in woont. Je krijgt wat extra subsidie dat dat toch wel verrekenst even die extra tijd die je er in moet stoppen de extra kosten die je dan maakt. Dus dat de familie er bijvoorbeeld er dan wel voor zorgt. Want er zijn genoeg familieleden die wel hun eigen opa of oma willen zorgen maar ja het is gewoon niet praktisch tegenwoordig. En als je dat wat praktischer zou maken denk ik dat er veel meer mensen voor open staan. Want als ik kijk naar andere landen überhaupt ja ik ben bijvoorbeeld half-Nigeriaans en in Nigeria is het heel normaal dat je bijvoorbeeld je oma of dat je je moeder of vader gewoon verzorgt totdat ze eigenlijk niet meer kunnen echt gewoon dood zijn eigenlijk. En ja verzorgingstehuis is zo raar eigenlijk en met de hele familie zorg je voor je moeder dus zorg je ervoor dat ze een goed huis heeft of bij je inwoont of wat dan ook. Ehh ik denk dat dat ook wel een oplossing zou kunnen zijn. Maar het is wel moeilijk.

I: Ja je noemt net al een beloning, dus je vindt wel dat er een soort beloning tegenover zou moeten staan.

R: Ja of je het echt een beloning zou moeten noemen. Sowieso moet er wel enigszins een tegemoetkoming hebben want voor een ouder zorgen is best wel duur. Ze hebben best wel strikt eten vaak dat ze echt om die tijd vaak willen eten ehh nja sommige hebben zelfs van die luiers om het zo maar te zeggen dat is ook niet goedkoop. Je wil natuurlijk wel dat ze leuke kleding hebben en aangezien ze ehh ja het ligt aan de ouder natuurlijk vaak als ze wat ouder zijn en ze zijn niet helemaal in staat om zichzelf te redden dan moet je ook dingen als kleding shoppen en het ligt er natuurlijk aan als ze ja je oma bijvoorbeeld best wel veel gewerkt heeft en best wel veel geld over heeft dan valt het wel mee. Maarja als je oma niet zo rijk was om het zo maar te zeggen dan is het wel heel moeilijk en jezelf je eigen familie en je eigen moeder/vader of allebei misschien op de been te houden. Dan zou ik wel zeggen van ja het is wel normaal als je dan in plaats van wat jij aan een zorgtehuis moet betalen het dan aan de familie zou geven die voor de persoon zorgt.

I: Voor jou zou dat dan wel de persoon die dan voor een oudere zorgt is dan wel echt je noemt het dan expliciet familie.

R: Ja, want ik ga er niet van uit kijk een verzorgingstehuis is dan weer van de nurse woont niet echt in hetzelfde gebouw niet in dezelfde echt ruimte, leefruimte als de persoon die ze verzorgen. Ik denk dat er best wel veel mentaal en fysiek op je af komt als je eigenlijk voor iemand zorgt waar je verder niet zo heel veel mee hebt. En dan echt eigenlijk mee woont. Het kan wel ik zeg niet dat het niet kan maar op het algemeen zijn er niet veel mensen die daar open voor staan. Je wilt natuurlijk niet je leven leiden om een oudere heen. Je wilt waarschijnlijk zelf ook bijvoorbeeld een vriend hebben

waar je ehh leuke dingen mee kan doen zonder dat een oud persoon aan het wachten is op weet ik veel wat. Dat heb je toch wel zijn als familie-zijnde van het is je eigen moeder. Zij heeft jou verzorgt dus dan is het toch enigszins logisch dat jij haar dan verzorgt.

I: Ja nu zijn er inmiddels ook ehh een aantal initiatieven waar jongeren hulp bieden aan ouderen. Er zijn inmiddels ook al een aantal initiatieven waarbij jongeren hulp bieden aan ouderen. Ik zou graag een aantal voorbeelden aan je willen voorleggen, en hierover je mening willen weten. Ook zou ik graag weten waarom jij wel of niet aan een dergelijk initiatief zou mee werken? Het eerste voorbeeld is in Groningen. Daar wordt er een keer per jaar door studentenverenigingen activiteiten georganiseerd waar jongeren en ouderen samenkomen. Ouderen worden een dag in het zonnetje gezet door middel van bijvoorbeeld een stadswandeling of een potje bingo. Dit is geheel vrijwillig, er staat dus geen beloning tegenover.

R: Ehh ik ben het er opzich wel mee eens. Ik heb ehh nja het is niet echt dat ik geloof in karma maar ik hou wel van om het zo uit te leggen van als jij iets goeds doet kan je wel wat beter terug verwachten. Er komt toch altijd wel een positief iets. Maar als jij nooit iets goeds doet kan je niet echt verwachten dat er positiviteit naar je toe komt. En eehm in principe dit is een leuk initiatief voor bijvoorbeeld vriendinnen zo iets van he zullen we een keertje gewoon ja dat even doen op een lekkere dag. Gewoon even om jezelf goed te voelen tegenover de samenleving en andersom. Dan is dat best wel leuk. En ik bedoel een wandelingetje of bingo of eh wat dan ook. Ik denk dat de meeste mensen wel voor eh ja het is natuurlijk anders om je echt in te schrijven en er tijd voor te maken. Het is makkelijker gezegd dan gedaan maar als er best wel aangespoord wordt gewoon van he doe even ook leuk mee. Als er meer mensen ja zeggen gaan er toch nog meer mensen ook heen van he die vriend gaat het ook proberen van ja laat ik ook gewoon maar mee doen. Heel gezellig met een opa'tje of oma. Ik denk dat het dan ja toch best wel leuk is en het is gewoon ja niet dat je verplicht iemand moet wassen of ehh weet ik wat gewoon iets saais doet. Je doet echt iets leuks met een ouder en je geeft hun even een goed gevoel. En zoals ik al zei ouderen zijn heel goed in het teruggeven van het gevoel. Dus als ze heel vrolijk zijn dan krijg jij al heel snel mee van hoe vrolijk ze zijn en hoe erg ze dat waarderen en dat geeft ook wel een boost tegenover heel veel mensen.

I: Dus voor zo'n soort activiteit zou dat voor jou al beloning genoeg zijn?

R: ja ja, opzich wel ja.

I: En ja een tweede voorbeeld is ook in Groningen daar staat de Vondelflat. Dat is een serviceflat, voornamelijk voor ouderen, huist ook een aantal jongere mensen. Zij kunnen meehelpen in de flat, denk aan activiteiten organiseren of meehelpen met maaltijden, voor korting op de huurprijs. Dus dat is vaak dan laten we zeggen tien uur per maand.

R: Dan heb je echt een soort van beloning voor het feit dat je helpt?

I: Ja maar je doet dan wel iets meer dan..

R: Ja ik vind dat opzich ook wel een goeie het is wel voor persoonseigen maar stel ik zou in plaats van civiele techniek iets in de verzorging doen. Nou perfect! Dat sluit precies aan op hetgeen wat ik wil gaan doen en ik kan er eigenlijk enigszins nog een beloning ontvangen en het is in principe staat goed op je CV. Want je hebt al laten zien dat je eigenlijk best wel veel gedaan hebt. Want in een verzorgingstehuis zou je zeker ook vast naast verzorgen echt ook dingetjes voor de ouderen moeten bedenken omdat ze het toch wel leuk willen hebben. Uitjes ehh zoals ik al zei bingo en in principe in zo'n huis zou je het ook doen. Voor mij zou het dan ehh net iets minder aantrekkelijk zijn omdat k voor de rest echt totaal niks mee te maken heb, niks met verzorging. En aan de ene kant zou het dan extra werk zijn uiteindelijk maar als je bijvoorbeeld echt verzorging zou doen zelf al dan heb je waarschijnlijk al best wel vaak dingetjes die je voor school moet doen in de richting van ouderen of verzorging überhaupt. Ja dan doe je dat eigenlijk al thuis dus dan helpt het toch een steentje mee. Uhm ehh ik ben er wel voor ik zou zelf niet zo van zijn van het zelf echt doen. Ik denk wel dat er genoeg mensen kijk in heel Groningen heb je zoveel mensen die überhaupt ehh aan het UMCG

studeren die al die mensen zouden bijna wel echt superfijn vinden om in zo'n huis te wonen want voor de ouderen is het fijn, voor de persoon die in die richting studeert is het fijn die het studeert kan ook gewoon een MBO-er zijn die iets in de richting van verzorging zijn, echt perfect. Voor die doelgroep is het helemaal mooi en ze hebben er ook natuurlijk iets bij naast dat ze er extra moeite in steken dat ze zelf wat goedkoper wonen dus het is wel een win-win situatie ja.

I: Dan hebben we nog een laatste voorbeeld. Dat komt uit Deventer. In dit verzorgingstehuis wonen circa zes studenten geheel gratis, ze moeten daarvoor wel 30 uur per maand meehelpen in het verzorgingstehuis. Dus met ouderen. Dit kan variëren van een kopje koffie met bewoners doen tot het organiseren van de dagelijkse broodmaaltijd. Of gewoon een wandeling.

R: Ja ehh jaa het is ehh ja dat is weer wat moeilijker. Want in verhouding tot het tweede voorbeeld wat je noemde eigenlijk toch wat meer. Je krijgt er ook wel meer voor dan dat je korting op je huur krijgt hoeft je eigenlijk geen huur te betalen. Ehh het enige nadeel voor de student zou dan zijn dat ze zich toch wat minder student zouden kunnen voelen. Ik bedoel je gaat denk ik niet echt in zo'n huis een feestje bouwen met mensen daarheen of wat dan ook. Dus dat is dan wel weer. Ehh maar het is een ja ook weer voor mensen in de verzorging die in die richting sowieso al dingen doen heel fijn. Ik heb bijvoorbeeld ook een vriend die heeft een vriend die dan ehm ja ik heb geen idee hoe dat heet in principe heeft hij een tijd in Duitsland gewerkt echt met die dement wordende ouderen. Dat je die echt moest verzorgen echt moest wassen. Echt alles om het zo maar te zeggen mensen die dat soort dingen echt studeren. Die hebben daar eigenlijk al een soort van stageplek om het zo te zeggen en voor hun is het ook een beetje kijken van he vind ik dit echt leuk. En ja je hebt er heel veel aan je leert eigenlijk altijd. Het studeren wat je eigenlijk gaat doen. Ja ook weer voor mij is het ook totaal net aantrekkelijk. Ehm niet alleen omdat ik dan dingen moet doen voor ouderen die niks te maken hebben met mijn studie. Mijn studie is veelte druk, ik heb geen dertig uur in de week ik kan niet eens een normale baan vinden waarbij je zegt van oh ja dat verdient goed en je kunt vaak genoeg werken. Dat is gewoon heel moeilijk. Roosters altijd anders. Maar ik heb gewoon nauwelijks dertig uur in de week over om zelf iets te doen. Dus laat staan dat ik dan voor ouderen kan zorgen. Maarja voor mensen die dus wel een studie hebben waarbij dat rustiger is of ook een studie hebben die daar ook rekening mee houdt dus als je wel een ehh verzorgstudie doet ehh en ze weten dat er heel veel huizen hier in Groningen zijn die dat doen. En ze weten dat jij in zo'n huis woont dat je dan bijvoorbeeld n een klas wordt geplaatst die een ander soort rooster heeft. Die dus eigenlijk een soort van werken-leren doen maar dan anders. Als je snapt wat ik bedoel?

I: Ja

R: Een soort van speciaal.. Ja dat lijkt me dan bijvoorbeeld wel heel tof voor de ouderen voor de jongeren. En voor de scholen is het ook handig. En in principe kunnen die mensen later veel sneller dan werk vinden in een verzorgingstehuis of wat dan ook.

I: Dus voor jou zou het eerste voorbeeld wat ik aankaarte het aantrekkelijkst zijn?

R: Ja ja, dat is als normale student zijnde niet iets in deze richting doende toch wel ja het meest aantrekkelijk. Want je hoeft in principe een twee drie dagen max ik weet niet hoe lang het duurt. Maar je hebt een maximale tijd dat je even iemand helpt met iets leuk en daarna ben je er weer vanaf. Het is niet echt een verplichting. Of iets wat telkens weer terug komt. Want dan wordt het wel een beetje moeilijker. Vooral als student zijnde wil je toch hier niet zo heel erg mee bezig als iemand die dan echt klaar is om te werken of wat dan ook.

I: Wat is dan het grootste obstakel voor jou voor voorbeeld 2 en 3 dat je er echt woont? Is dat dan tijd of dat je dan niet zo snel vrienden vraagt om langs te komen?

R: Ja ik zou niet zo snel vrienden langs zou vragen. Ja toch wat minder. Maar het is echt toch heel erg vooral tijd. Ik heb ja ehh ja heel weinig tijd voor. Ehm ja maar ook gewoon ja ik heb zelf niet zo heel erg veel met verzorging. En ik zou niet weten en het is niet echt mijn ding. Over het algemeen niet. Ik vind het prima om gewoon met een ouder persoon iets leuks te doen. Of gewoon ja gewoon iets ik

vind dat allemaal wel leuk. Maar ja het is toch anders als je echt een halve verzorger bent en studeert ofzo. Ja.

I: Okay, dan heb ik nog een laatste vraag. En dat is ja wat zijn voor jou de obstakels die jij op dit moment ervaart of die je ehh in je omgeving ziet tussen de interactie tussen ouderen en jongeren?

R: Obstakel ehmm. [lange stilte]

I: Je noemde net bijvoorbeeld tijd.

R: Ja klopt, tijd is het ook wel. Maarja echt een obstakel ik heb het idee dat ehh ja niet kijkend naar mezelf maar echt ook naar de jongere generatie waar sommige. Eh ja ik heb wel het idee dat er minder respect is ook tegenover ouderen. Jongeren hebben tegenwoordig meer ja maar dan ook echt wel tussen de 15-19 dat ze toch wel minder respect tegenover ouderen hebben. Ehmm ik zeg niet dat je echt perse altijd tegenover elke ouder superveel respect moet tonen maar ik vind het wel belangrijk dat het er is. En ik snap ook wel dat een ouder het heel belangrijk vind dat het er is. Want zo zijn ouderen ook opvoedt. Het is ook wel raar dat je zegt van je mag niet in je neus peuteren en iedereen om je heen doet het. Want bijvoorbeeld van heb ik het nou verkeerd geleerd weet je? Ik denk dat daar nog best wel veel collisions zijn als ik zo kijk ook gewoon over het algemeen mijn generaties zijn nog best wel netjes in. Ik weet dat toevallig dat mijn broertje ook nog best wel netjes is maar ik denk dat er genoeg mensen om hem heen een beetje wat meer ja toch wat meer dat alfa-mannetje wil zijn van oh ik durft dat wel. Je bent wel oud maar dat maakt me niet uit attitude hebben. En ik vind ja dat zou best anders kunnen. En ik denk dat ook vanuit school enigszins kan komen want ehh als ik ook kijk naar ehh ja je hebt steeds minder dat dat formele überhaupt tussen een leraar en een leerling is dus dat gaat alleen maar verder. En op een gegeven moment heeft iemand zoiets van waarom zou ik respect tegenover jou tonen. Ik toon respect tegenover mijn ouders ik toon geen respect niet superveel respect tegenover mijn leraar. Waarom zou ik dat wel doen tegen jou doen. Ik ken jou niet eens. Terwijl dat helemaal niet zo zou moeten. En andersom vanaf een ouder tegenover jongeren, ik heb het idee dat ze ons niet helemaal soms snappen. Maar ja dat is ook wel ehh een beetje moeilijk. En ze zijn soms een beetje te stug om te willen leren. Ze willen niet meer leren, ze zijn wel klaar met dat. Dat is soms ook wel een beetje moeilijk.

I: Okay, dat waren de laatste vragen van het interview. Ik wilde vragen of je nog vragen of opmerkingen hebt die tijdens het interview naar voren zijn gekomen.

R: Nee eigenlijk niet.

I: Dan wil ik je nog een keer heel erg bedanken voor je tijd en de informatie.

R: [Gelach] Geen probleem.